

DAVACILAR

- 1- Türkiye Barolar Birliği
- 2- TMMOB Metalurji ve Malzeme Müh. Odası
- 3- TMMOB Peyzaj Mimarları Odası
- 4- TMMOB Çevre Mühendisleri Odası
- 5- TMMOB Şehir Plancıları Odası
- 6- TMMOB Mimarlar Odası
- 7- TMMOB Orman Mühendisleri Odası
- 8- TEMA Türkiye Erozyonla Mücadele Ağaçlandırma ve Doğal Varlıkları Koruma Vakfı
- 9- Kırsal Çevre ve Ormancılık Sorunları Araştırma Derneği
- 10- Yeşil Artvin Derneği
- 11- Artvin Barosu Başkanlığı
- 12- Artvin Kültür ve Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği
- 13- Artvinliler Hizmet Vakfı
- 14- Artvin Muhtarlar Derneği
- 15- Artvin 78'liler Dayanışma ve Araştırma Derneği
- 16- Cumhuriyet Halk Partisi Artvin İl Başkanlığı
- 17- Özgürlük ve Dayanışma Partisi Artvin İl Başkanlığı
- 18- Milliyetçi Hareket Partisi Artvin İl Başkanlığı
- 19- Atatürkçü Düşünce Derneği Artvin Şubesi
- 20- Artvin Geleneksel Boğa Güreşlerini Yaşatma ve Yaylalarını Koruma Derneği
- 21- Bakkallar Sebzeciler ve Esnaf Odası
- 22- Artvin Giyim Eşyaları ve Sanatkarları Odası
- 23- Esnaf ve Sanatkarlar Odası
- 24- Esnaf ve Sanatkarlar Odaları Birliği
- 25- Artvin Esnaf ve Sanatkarlar Kredi ve Kefalet Kooperatifi
- 26- Artvin Ticaret ve Sanayi Odası Başkanlığı
- 27- Eğitim İş Sendikası Artvin İl Temsilciliği
- 28- Artvin Avcılar ve Atıcılar Derneği
- 29- Artvin Zihinsel Özürlüler Derneği
- 30- Artvin Fenerbahçeliler Derneği
- 31- Eğitim ve Bilim Emekçileri Sendikası
- 32- Tarım Orman ve Hayvancılık Hizmet Fonu Kamu Emekçileri Sendikası
- 33- Halkevleri Derneği Artvin Şubesi
- 34- Telsiz ve Radyo Amatörleri Derneği Artvin Şubesi
- 35-S.S. Taşlıca Köyü Tarımsal Kalkınma Kooperatifi

T.C.
RİZE
İDARE MAHKEMESİ
ESAS NO : 2015/470
KARAR NO : 2016/485

- 36- Artı Yedi İnşaat Turizm Tekstil Nakliye Sanayi ve Ticaret Anonim Şirketi.
- 37- Uğur Bayraktutan
- 38- Yüksel Çorbacıođlu
- 39- Metin Ergöl
- 40- Songöl Şentürk
- 41- Semih Yalçın
- 42- Hilal Yılmaz
- 43- Ergün Özçelik
- 44- Kazim Keskin
- 45- Sabriye Tuncay
- 46- Şaban Özdemir
- 47- Necdet Özdemir
- 48- Mehmet Yılmaz
- 49- Dursun Ali Koyuncu
- 50- Erkan Keskin
- 51- Cafer Azizağaođlu
- 52- Sevda Cebeci
- 53- Kenan Çelik
- 54- Murat Şimşek
- 55- Murat Yılmaz
- 56- Nedime Gülenç
- 57- Muhammet Altuntaş
- 58- Osman Yılmaz Yavuz
- 59- Serdar Özyaydın
- 60- Kurtul Özel
- 61- Selim Arslan
- 62- Sinan Arslan
- 63- Mustafa Çoruh
- 64- Sedat Antiç
- 65- Nihal Koçak
- 66- Nusret Demirci
- 67- Bülent Özbayrak
- 68- Sinan Sarı
- 69- Ahmet Biber
- 70- Mehmet Ali Çınar
- 71- Nimet Önen
- 72- Hatice Selvi
- 73- Fatma Gökçen
- 74- Şinasi Delibaş

T.C.
RİZE
İDARE MAHKEMESİ
ESAS NO : 2015/470
KARAR NO : 2016/485

- 75- Songül Yazan
- 76- Uluer Çelik
- 77- Selçuk Polatdemir
- 78- Özlem Bayraktutan
- 79- Necati Altun
- 80- Hakan Gümüş
- 81- Lale Akgök
- 82- Turhan Yılmaz
- 83- Ceyhun Yılmaz
- 84- Erhan Gazihan
- 85- Mehmet Özalp
- 86- Betül Merkan
- 87- Nurettin İhtiyar
- 88- Hasan Yaşar
- 89- Hasan Günalp
- 90- Hakkı Gül
- 91- Ömer Dursun
- 92- Bülent Ersöz
- 93- Sevda Ersöz
- 94- Mursel Mert
- 95- Turgut Kılıç
- 96- Tüncer Karakoç
- 97- Turgay Gündüz
- 98- Ali Emre Çetinkaya
- 99- Pınar Yaşar
- 100- Gamze Gazihan
- 101- Mahmut Yaşar
- 102- Haktan Aksoy
- 103- Fatih Kenan Akın
- 104- Ümit Çelik
- 105- Çetin Kaleli
- 106- Resul Yavuz
- 107- Ercan Özvar
- 108- Ferhan Keskin
- 109- Şerafettin Özmen
- 110- Yahya Alkan
- 111- Ömer Ayık
- 112- İlker Ayık
- 113- Günaltay Alpek
- 114- Metehan Avcı

T.C.
RİZE
İDARE MAHKEMESİ
ESAS NO : 2015/470
KARAR NO : 2016/485

- 115- Zehra Genç Cüce
- 116- Hediye Akad
- 117- Murat Çalık
- 118- Osman Büyük
- 119- Ayla Atlılar
- 120- Selçuk Cem Ulutürk
- 121- Armağan Bahçeci
- 122- Nebahat Akdeniz
- 123- Murat Yerlikaya
- 124- Hasan Yerlikaya
- 125- Çetin Kondal
- 126- Ahmet Sezgin
- 127- Turhan Beken
- 128- Mehmet Zeytinci
- 129- Yüksel Karakurt
- 130- Kamil Güven
- 131- Ahmet Alpaslan
- 132- İsmail Koç
- 133- Emine Albayrak
- 134- Ferhan Beken
- 135- Ferhat Torun
- 136- Deniz Özdemir
- 137- Kemal Saraç
- 138- Serpil Özdemir
- 139- Hatice Nur Ersöz
- 140- Barış Soner
- 141- Nihat Öztürk
- 142- Fevzullah Saraç
- 143- Uğur Pelenk
- 144- Yalçın Avcı
- 145- Faruk Bülent Yazgül
- 146- Resül Varan
- 147- Osman Koç
- 148- Orhan Acar
- 149- İsmail Gülenç
- 150- Turgay Aslan
- 151- Bahrettin Akın
- 152- Metin Gökhan Ocakçı
- 153- Uğur Kaya
- 154- Sedat Ay

T.C.
RİZE
İDARE MAHKEMESİ
ESAS NO : 2015/470
KARAR NO : 2016/485

- 155- Burak Altuntaş
- 156- Hasan Çoruh
- 157- Sebahat Torun
- 158- Atakan Atlılar
- 159- Armağan Morgül
- 160- Ufuk Saraç
- 161- Hayreddin Çoruh
- 162- Taner Köse
- 163- Barış Serkan Köksal
- 164- Cengiz Gökçe
- 165- Sedat Gürdal
- 166- Erdem Kaptan
- 167- Sercan Dede
- 168- Semih Ediz Dede
- 169- Deniz Altun
- 170- Hasan Lukumci
- 171- Osman Duyan
- 172- Necmi Asuman
- 173- Ahmet Akın
- 174- Bahattin Altuntaş
- 175- Dursun Şentürk
- 176- Metin Orhan
- 177- Yaşar Kars
- 178- Yücel Aslan
- 179- Yaşar Pekal
- 180- Hüsnü Hakan Özen
- 181- Mevlut Duyan
- 182- Güngör Şahiner
- 183- Cayit Savaş
- 184- Aytekin Şahin
- 185- Serkan Yapar
- 186- Ayhan Keskin
- 187- Ahmet Akyüz
- 188- Ali Bayrak
- 189- Rezan Arı
- 190- Göksel Ersoy
- 191- Yusuf Yazici
- 192- Hakan Şermet
- 193- Hakan Dengiz
- 194- Fatma Elif Olcan

T.C.
RİZE
İDARE MAHKEMESİ
ESAS NO : 2015/470
KARAR NO : 2016/485

- 195- Dođan Demirci
- 196- Gizem Meral
- 197- Kadem Taşdemir
- 198- Yaşar Albayrak
- 199- Selim Pehlivan
- 200- Cesur Ata
- 201- Eda Varan
- 202- Ayşegül Aktaş
- 203- Ridvan Peker
- 204- Temel Eyübođlu
- 205- Köksal Gümüş
- 206- Özer Öztürk
- 207- Şenol Diler
- 208- Tolga Topbaş
- 209- Sami Özçelik
- 210- Mehmet Emin Altuntaş
- 211- Adem Çakmak
- 212- Hafız Özer
- 213- Seyfettin Alkan
- 214- Gönül Yerlikaya
- 215- Yusuf Yurdakul
- 216- Aycihan Onuk
- 217- Sezgin Uluköy
- 218- Hakan Yavuz
- 219- Cihat Erdem
- 220- Osman Sönmez
- 221- Emel Neslihan Küçükay
- 222- Kenan Okur
- 223- Ömür Uluköy
- 224- Erdiñ Özvar
- 225- Gülgün Keskin
- 226- Mehmet Altuntaş
- 227- Mustafa Varol Özdemir
- 228- Tahsin Yazıcı
- 229- Dursun Erdağ
- 230- Mustafa Gerez
- 231- Dursun Güven
- 232- Rukiye Güven
- 233- Okan Gültekin
- 234- Şinasi Koyun

T.C.
RİZE
İDARE MAHKEMESİ
ESAS NO : 2015/470
KARAR NO : 2016/485

- 235- Sinan Barış Başar
- 236- Çiğdem Taşdemir
- 237- Ebru Özbayrak
- 238- Nursal Bülbül
- 239- Rahmi Koç
- 240- İlyas Şahin
- 241- Kadir Küçükay
- 242- Emre Küçükay
- 243- Murat Küçükay
- 244- Ahmet Dokur
- 245- Osman Dönmez
- 246- Hasan Yüksel
- 247- Kenan Balcı
- 248- Fuat Köksal
- 249- Atilla Eser Seçkin
- 250- Zeki Özkan
- 251- Suna Elçin
- 252- Gülinaz Yılmaz
- 253- İlminaz İnal
- 254- Muammer Günay
- 255- Hakan Küçükay
- 256- Utku Coşkun
- 257- Bahattin Özmert
- 258- Mehmet Genç
- 259- Feramuz Pekal
- 260- Nursal Çelik
- 261- Alev Hanoğlu
- 262- Hülya Yıldırım Uzuner
- 263- Umit Akın
- 264- Kazim Yıldırım
- 265- Cengiz Yücel
- 266- Selim Bilgin
- 267- Mevlut Şahin
- 268- Vildan Saral
- 269- Ahmet Taş
- 270- Sabri Çamur
- 271- Nedime Yurttaş
- 272- Ülkü Bilgin
- 273- Mehmet Savaş
- 274- Vural Özay

T.C.
RİZE
İDARE MAHKEMESİ
ESAS NO : 2015/470
KARAR NO : 2016/485

- 275- Naci Akın
- 276- Serdar Üstündağ
- 277- Mehmet Okumuş
- 278- Arife Çetin
- 279- Çetin Özgür Güvercin
- 280- Erdinç Yavuz
- 281- Hakan Akın
- 282- Ziya Yegen
- 283- Yusuf Akın
- 284- Nazım Alkan
- 285- Faik Saraç
- 286- Ahmet Hilmi Çoruh
- 287- Selçuk Hamzaoğlu
- 288- Hafız Yunus Gümrükcü
- 289- Gürbüz Akyüz
- 290- Aykan Serkan Arslan
- 291- Turgut Keskin
- 292- Ayhan Özer
- 293- Emrah Altıkulaç
- 294- Hüseyin Küçük
- 295- Akın Demirci
- 296- Mustafa Alkan
- 297- İsrail Gültekin
- 298- Seçkin Kurt
- 299- Osman Bozkurt
- 300- Eray Gültekin
- 301- İsmail Yazıcı
- 302- Yaşar Turgut
- 303- Ali Rıza Erdoğan
- 304- Mürüvvet Aktaş
- 305- İlknur Çelik
- 306- Celal Özdemir
- 307- Necat Akbulut
- 308- Tekin Üstündağ
- 309- Halit Yavuzay
- 310- Kübra Elif Bağrıyanık
- 311- Tugay Koç
- 312- Ali Çelik
- 313- Leyla Aydemir
- 314- Nihal Koç

T.C.
RİZE
İDARE MAHKEMESİ
ESAS NO : 2015/470
KARAR NO : 2016/485

- 315- Semra Yavuz Kavaz
- 316- Nesiha Dengiz
- 317- Adnan Recep Öztürk
- 318- Niyazi Altuntaş
- 319- Nurşen Yerlikaya
- 320- Süleyman Kuru
- 321- Mevlut Pekal
- 322- Tayfun Tokgöz
- 323- Aynur Yalçın
- 324- Tolgay Eryigit
- 325- Selma Varan
- 326- Cemalettin Güven
- 327- Eyup Akçay
- 328- Çiçek Yılmaz
- 329- Şinasi Esen
- 330- Şengün Turan
- 331- Zeki Özçelik
- 332- Buket Kılıçer
- 333- Pehlul Yaşar Yerlikaya
- 334- Mustafa Yavuz
- 335- Ali Öztürk
- 336- Gül Yavuz
- 337- Ertan Akyüz
- 338- Şahver Karasüleymanoğlu
- 339- Sezahir Şahin
- 340- Gökhan Akan
- 341- Kenan Yapar
- 342- Yeliz Erol
- 343- Bahattin Demiröz
- 344- Rahim Dede
- 345- Ayça Bülbül
- 346- Esra Özer
- 347- Uluer Soybilgin
- 348- İrfan Koşar
- 349- Fatma Sakal
- 350- Nermin Albayrak
- 351- Serap Özer
- 352- Temel Yıldırım
- 353- Mehmet Şentürk
- 354- Mustafa Ökdem

T.C.
RİZE
İDARE MAHKEMESİ
ESAS NO : 2015/470
KARAR NO : 2016/485

- 355- Abdullah Bilgin
356- Murat Yeralan
357- Zeki Akın
358- Mustafa Haybek
359- Sibel Alkan Akyüz
360- Nesrin Öztürk Soysal
361- Uğur Saral
362- Eyüp Taşkın
363- Emel Akın
364- Levent Başaran
365- Mehmet Altuntaş
366- Kadir Arslan
367- Merih Çakmak
368- Rafet Keser
369- Özlem Akın
370- Pınar Demirkan
371- Aysel Polatdemir
372- Ahmet Yurdakul
373- Kenan Özer
374- Ahmet Cengiz İnce
375- Engin Akdemir
376- Samet Özdemir
377- Halis Yılmaz
378- Ali Yücel Kurt
379- Nevzat Altıntaş
380- Alim Çelik
381- Osman Nuri Çoruh
382- Sinay Aydemir
383- Mehmet Nuri Gümrükcü
384- Emine Gazihan
385- Yusuf Topaloğlu
386- Murat Gültekin
387- Tecriye Gazihan
388- Engin Çelik
389- Vahdettin Aydın
390- Nur Neşe Karahan
391- Zihni Baran Gümrükcü
392- Netice Yalçın
393- Selçuk Çakmak
394- Emel Özarslan

T.C.
RİZE
İDARE MAHKEMESİ
ESAS NO : 2015/470
KARAR NO : 2016/485

- 395- Güven Öztürk
- 396- Kemal Yılmaz
- 397- Mehmet Güler
- 398- Uğur Sürmeli
- 399- Gamze Yaşar
- 400- Aytaç Topaloğlu
- 401- Hülya Eldemir
- 402- Sevinç Altuntaş
- 403- Mehmet Taşkan
- 404- Bilgehan Erdem
- 405- Sevim Şahin
- 406- Nezaket Tahmaz
- 407- Kadir Köksal
- 408- Yasin Özçelik
- 409- Yusuf Genç
- 410- Cihat Uzun
- 411- Metin Eryiğit
- 412- Muhammet Coşkun Yüzbaşıoğlu
- 413- Tehmindar Kaya
- 414- Dursun Bülbül
- 415- Cayit Akay
- 416- Mustafa Yılmaz
- 417- Sedat Algın
- 418- Erdoğan Gazihan
- 419- Arzu Altuntaş
- 420- Elif Özdemir
- 421- Cemal Çelik
- 422- Rifat Ceylani
- 423- Kani Kaynar
- 424- Gonca Kaynar
- 425- Mustafa Onuk
- 426- Ercument Seçkin
- 427- Tevfik Gökhan Seçkin
- 428- Hamdi Öztürk
- 429- Süleyman Keskin
- 430- Sinan Yıldırım
- 431- Gönül Yazıcı
- 432- Mehmet Keleş
- 433- Müzekkir Saymaz
- 434- Bedriye Altun

T.C.
RİZE
İDARE MAHKEMESİ
ESAS NO : 2015/470
KARAR NO : 2016/485

- 435- Yusuf Kemal Yıldırım
436- Ferruh Babacan
437- Mecit Özarslan
438- Naime Genç
439- Aytekin Keskin
440- Osman Akyürek
441- Uğur Bayrak
442- Ahmet Köroğlu
443- Ali Gürbüz Gökdemir
444- Rahmi Dede
445- Şenol Ergül
446- Emine Günalp
447- Cemal Saklıca
448- Remzi Gedik
449- Okan Ersöz
450- Şener Bilgin
451- Sermet Yalçın
452- Vedat Cengiz Demiral
453- Cemil Vural
454- Rasim Yılmaz
455- Rufat Yılmaz
456- Nurcan Ay Katırcı
457- Ayşegül Ünal Sepetçi
458- Funda Yılmaz Sarı
459- Dursun Varolan
460- Erol Çağal
461- Erdem Akyüz
462- Halit Özer
463- Reşat Altıkulaç
464- Serkan Torun
465- Yusuf Atan
466- Cemal Ulutürk
467- Şeref Kaçan
468- Ali Murat Tiryaki
469- Neriman Biber
470- Erhan Kırmızı
471- Kayhan Erdoğan
472- Neşe Altuntaş
473- Fatma Altuntaş
474- Neriman Asuman

T.C.
RİZE
İDARE MAHKEMESİ
ESAS NO : 2015/470
KARAR NO : 2016/485

- 475- Şaziye Saraç
- 476- Özlem Ulu Kalın
- 477- Özlem Erdem
- 478- Ümit Güneş
- 479- Volkan Aslan
- 480- İsmail Ustael
- 481- Yaşar Tosun
- 482- Yurттаş Pekal
- 483- Aziz Altınbaş
- 484- Öznur Ay
- 485- Zekeriya Olgun Yazar
- 486- Ömer Erdem
- 487- Zekiye Yigit Öztürk
- 488- Burçak Delikanlı Avcı
- 489- Osman Büyükdağ
- 490- Gözde Meriç
- 491- Nurçin İspir
- 492- Ersin Sancar
- 493- Erdem Karshođlu
- 494- Cafer Yüksel
- 495- Yaşar Ayık
- 496- Hikmet Çelik
- 497- Seval Şahin
- 498- Fatmagül Bolat Deneri
- 499- Arif Soydan
- 500- İhsan Okur
- 501- Hakkı Dursun Gerez
- 502- Selim Çakmakcı
- 503- Yaşar Öztürk
- 504- Esra Gürses
- 505- Funda Gürses
- 506- Sevim Öztürk
- 507- Sediye Demirkurt
- 508- Fikri Alpaslan
- 509- Rafet Ersoy
- 510- Murat Yazan
- 511-bülent Usta
- 512- Turan Bayraktutan
- 513- Orhan Atalay
- 514- A. Aydın Karasüleymanoğlu

T.C.
RİZE
İDARE MAHKEMESİ
ESAS NO : 2015/470
KARAR NO : 2016/485

- 515- Fikret Karaibrahimoğlu
516- Ali Yıldırım
517- Dursun Yılmaz
518- Adem Çiftçi
519- Yusuf Özdemir
520- Mehmet Göcekli
521- Ufuk Kurt
522- Devrim Taylan Yıldırım
523- Ergül Kotil
524- Zeynep Aşıkoğlu
525- Ali Taban
526- Berk Akyüz
527- Emre Serkan Yıldırım
528- Mevlüt Torun
529- Aslan Özer
530- Ayşe Şahintürk
531- Kadir Tüysüz
532- Seval Öztürk
533- Ergül Erim
534- Ümit Haser
535- Hürgün Altun
536- Meliha Arslan
537- Mehmet Artar
538- Pervin Arslan
539- Afet Dede
540- Okan Demirci
541- Ali Alkan
542- Yener Yalçın
543- Mustafa Yapıcı
544- Nuray Sarı
545- Meral Bülbül
546- Mustafa İlbeyi
547- Sinan Yerlikaya
548- Yalçın Keleş
549- Torun Turan
550- Mehmet Altun
551- Şaziye Koyuncu Koç
552- Özay Çil
553- Yunus Kocaman
554- Hatice Hacısalihoğlu

T.C.
RİZE
İDARE MAHKEMESİ
ESAS NO : 2015/470
KARAR NO : 2016/485

- 555- Melek İyidinç
- 556- Demir Akın
- 557- Hale Üstündağ
- 558- Asim Güner
- 559- Ali Dede
- 560- Aybike Kurt Gültekin
- 561- Hayriye Keskin
- 562- Kamil Şentürk
- 563- Cevat Bayraktar
- 564- Emrullah Çil
- 565- Alev Çoruh Soydan
- 566- Aysun Bozkurt
- 567- Ersin Kösa
- 568- Şükrü Sakal
- 569- Hasan Altuntaş
- 570- Bahriye Pelenk
- 571- Yasemin Pelenk
- 572- Firdevs Gönül Akman
- 573- Mustafa Özgün Gazihan
- 574- Hatice Özaydın
- 575- Cihan Kalın
- 576- Nuray Saraç
- 577- Hikmet Erdağ
- 578- Semra Çakmak
- 579- Mustafa Aksakal
- 580- Burcu Dinler
- 581- Mürsel Altuntaş
- 582- İlhami Altıntaş
- 583- Ali Saraç
- 584- Başak Sezgin
- 585- Gülşen Kurul
- 586- Serdar Önay
- 587- Zeynep Dağdemir
- 588- Yunus Coşgun
- 589- Hafız Özdemir
- 590- Nurten Şahin
- 591- Davut Yerlikaya
- 592- Burak Kurt
- 593- Hüseyin Gürsoy
- 594- Sevgi Demircan

T.C.
RİZE
İDARE MAHKEMESİ
ESAS NO : 2015/470
KARAR NO : 2016/485

- 595- Zehra Altuntaş
596- Hasan Güngör
597- Funda Koç
598- Turgay Fatih Özarslan
599- Hakan Bekar
600- Atilla Sancal
601- Adem Güngör
602- Süleyman Karadeniz
603- Cevat Önal
604- Şengül Keskin
605- Erdem Bucak
606- Nedim Avcıbaş
607- Metin Ocakcı
608- Osman Akyürek
609- Şaban Gültekin
610- İsmet Başar
611- Mehmet Köksal Kabaosmanoğlu
612- Serap Tevetoğlu
613-akın Dede
614- Gülsün Boz
615- Yaşar Demircan
616- Pelin Ceren Altuntaş
617- Hulya Güngör
618- İrfan Beken
619- Kemal Yiğittap
620- Mahmut Koç
621- Şükran Saraç
622- Özkan Kuş
623- Ece Özer
624- Murat Altun
625- Hilal Pala
626- Hüseyin İnce
627- Tolgahan Yıldırım
628- Serhat Özdemir
629- Taylan Ata
630- Volkan Ata
631- Mehmet Kurt
632- Anıl Akman
633- Mihriban Aksoy
634- Tolga Odabaş

T.C.
RİZE
İDARE MAHKEMESİ
ESAS NO : 2015/470
KARAR NO : 2016/485

- 635- Hilmi Alpaslan
636- Ercan Kocaman
637- Merve Torun
638- Edip Coşkun
639- Gülten Demir Alkan
640- Özgün Okan Özen
641- Suzan Köksal
642- Lemiye Karakoç
643- Selda Altıkulaç
644- Özlem Altıkulaç
645- Nihat Sami Sezgin
646- İlhan Altıntaş
647- Zeynep Çifçi
648- Emel Ölge
649- Ayla Oruç
650- Neriman Hale Öztürk
651- Abbas Yazıcıoğlu
652- Emine Yazıcı
653- Emine Meral
654- Tuğba Aydoğan
655- Sevda Şar
656- Gülfiye Arslan
657- Ridvan Çakmak
658- Güliye Muti
659- İlknur Demiröz
660- Yeliz Demiröz
661- Eda Demiröz
662- Hamide Babacan
663- Tarık Gören
664- Erdiñ İnâl
665- Duygu Demir
666- Zeycan Akyürek
667- Nezaket Özden
668- Sultan Bilgin
669- Meriye Aydemir
670- Reyhan Eldemir
671- Anıl Yıldız
672- Hanife Özgen
673- Cansu Peker
674- Kamuran Kaynar

T.C.
RİZE
İDARE MAHKEMESİ
ESAS NO : 2015/470
KARAR NO : 2016/485

- 675- Uğur Ustabaş
- 676- Aysel Kınalı
- 677- Filiz Akyüz
- 678- Atakan Şahin
- 679- Hayriye Kara
- 680- Sevda Özer Atlılar
- 681- Filiz Ermiş
- 682- Ayşe Günay
- 683- Neşe Öztürk
- 684- Hülya Keskin
- 685- Hatice Soytürk
- 686- Ayhan Yenigün
- 687- Hasan Hacıoğlu
- 688- Pınar Karşlıoğlu
- 689- Bahtıgöl Çelik
- 690- Samiye Ergül
- 691- Ayşe Yavuz Dinç
- 692- Özgür Handan Kurt
- 693- Fatma Öztürk
- 694- Serpil Kurt
- 695- Tulay Tiryakoğlu
- 696- Savaş Korhan Köksal
- 697- Hülya Aslan
- 698- Hediye Çil
- 699- Sevgi Öney
- 700- Özgür Öney
- 701- Ezgi Karakuş
- 702- Yeşim Yıldırım
- 703- Nagihan Handan Durmuş
- 704- Meryem Yıldırım
- 705- Semra Sarıgül
- 706- Ecevit Akyüz
- 707- Güner Gümrükcü
- 708- Elif Altuntaş
- 709- Nuran Gümrükcü
- 710- Nisa Varan
- 711- Beray Özaydın Özaslan
- 712- Elif Çavuş
- 713- Tarık Karakurt
- 714- Yücel Karakurt

T.C.
RİZE
İDARE MAHKEMESİ
ESAS NO : 2015/470
KARAR NO : 2016/485

- 715- Ersen Aydemir
716- Süleyman Sercan Alkan
717- Arzu Sevim
718- Fatma Akay
719- Senem Sevim
720- Esra Uzun
721- Sevgi Yerlikaya
722- Zeynep Yerlikaya
723- Emine Yerlikaya
724- Filiz Duyan
725- Melek Durmuş
726- Haluk Tunç
727- Akın Erdin
728- Ali Kurul
729- Ayla Alkan
730- Asiye Ergül
731- Arife Mataracı
732- Libas Antiç
733- Meryem Şen
734- Sündüs Akın
735- Ufuk Demirci
736- Murat Öztürk
737- Mert Yapar
738- Yılmaz Özışık
739- Emel Pehlivan
740- Perihan Karakuş
741- Fatma Yelkenci
742- Şükriye Beken
743- Metin Ayık
744- Çiğdem Yıldırım
745- Ali Kemal Göksu
746- Öner Durmuş
747- Ömer Balcı
748- Özgür Muhammet Öztürk
749- Ayla Varan
750- Ferhan Küçük

VEKİLLERİ

:

- Av. Ali Uğur Çağal
Av. İzzet Varan
Av. Çetin Tekdoğan

T.C.
RİZE
İDARE MAHKEMESİ
ESAS NO : 2015/470
KARAR NO : 2016/485

Av. Hilmi Özdemir
Av. Ayla Varan
Av. Alper Ketenci
Av. Elvan Güven
Av. Özay Özaslan
Av. Ertan Özkan
Av. Nur Elçin
Av. Kubilay Yıldırım
Av. Muhammet Altunal
Av. Bedrettin Kalın

DAVALI : Çevre ve Şehircilik Bakanlığı / Ankara
VEKİLİ : I. Hukuk Müşaviri : Bayram Keskin / Aynı yerde.
DAVALI İDARE YANINDA
MÜDAHİL : Özaltın İnşaat Tic. ve San. A.Ş.
VEKİLİ : Av. Ahmet Mutlu
Altunizade Mah. Kısıklı Cad. No:37 - Üsküdar/
İSTANBUL

DAVANIN ÖZETİ : Davacılar tarafından; Artvin ili, Merkez Cerattepe mevkiinde 201200222 ruhsat numaralı sahada Özaltın İnşaat Tic. San. A.Ş. tarafından yapılması planlanan "Cerattepe Bakır Madeni, Kıрма Eleme Tesisi ve Teleferik Hattı" projesine yönelik "Çevresel Etki Değerlendirmesi Olumlu" kararı verilmesine ilişkin 02/06/2015 tarih ve 3882 sayılı kararın; 2009/7 sayılı Genelge kapsamında hazırlanan ÇED raporunun Rize İdare Mahkemesi'nin yürütmeyi durdurma ve iptal kararından hangisinin gerekçelerine göre yeniden hazırlandığı hususunun anlaşılmadığı, bu genelgenin uygulama koşullarının gerçekleştirilmediği, planlanan bu maden faaliyetinin hayata geçirilmesi ile Artvin ilinin yöre sakinleri açısından yaşam alanı olmaktan çıkacağı, bu bölgede aynı anda dava konusu proje ile bu projenin etkisi altında bulunan yaşam alanlarının ve koruma altındaki alanların bir arada olamayacağı, Cerattepe ve Genya dağındaki çayırıkların kazı materyali deposu haline getirilmesinin, sondajlar ve tünellerle yeraltı su sistemlerinin bozulması ve devasa çukurlar oluşmasının, suyun pH'sının asit düzeyine gelmesinin ciddi olumsuz sonuçlarının olacağı, Artvin'in tam üzerinde bulunan ve yamaçları Artvin şehir merkezini oluşturan bu alan üzerindeki hafriyat, depolama, taşıma, kırma, eleme gibi faaliyetlerin oluşturacağı yoğun tozun doğrudan kent merkezinin üzerine yağacağı, madencilik için yapılacak olan ağaç kesimi, yol yapımı, oluşacak toz bulutları, pasa yığınları, cevher stokları, zenginleştirme tesisinde kullanılacak kimyasallar, kirlenen yüzey ve yeraltı suyu, atık barajı, asit maden drenajı, patlatma ve heyelanlar, yaşam destek sistemlerini bozan, sağlıklı bir yaşama dair ne varsa yok edecek unsurlar olduğu iddialarıyla iptali istenilmektedir.

SAVUNMANIN ÖZETİ : Usul yönünden; 2577 sayılı Kanuna 20'nci maddesinden sonra gelmek üzere eklenen 20/A maddesine göre; 9/8/1983 tarihli ve 2872 sayılı Çevre Kanunu uyarınca, idari yaptırım kararları hariç çevresel etki değerlendirme sonucu alınan kararların ivedi yargılama usulüne tabi olduğu, bu davalarda dava açma süresinin otuz gün olduğu, dava konusu Çed Olumlu Kararının 02/06/2015 tarihinde verildiği, karar tarihinden itibaren başlamak üzere 11/06/2015 tarihinde ilan edildiği, 13/07/2015 tarihinde açıldığı anlaşılan davanın süre aşımı nedeniyle reddine karar verilmesi gerektiği, dava konusu işlem ile davacılar arasında menfaat

irtibatının kurulabilmesinin ancak davacıların aktüel, şahsi ve meşru bir menfaatinin ihlal edilmesi halinde mümkün olacağı, davacıların her biri için proje bölgesinde yerleşik olup olmadığı, işlemin hukuki menfaatlerini ne kadar ilgilendirdiği ve doğrudan menfaatlerinin bulunup bulunmadığı gibi yönlerden menfaat ihlali şartının ayrı ayrı tespit edilmesi gerektiği, dava konusu işlemin doğrudan doğruya davacıların tüzel kişiliğinin hak ve çıkarlarını etkilemediği, davacı tüzel ve gerçek kişilerin dava konusu işlemin iptalini istemekte hukuken korunması gereken bir menfaat ilişkisi bulunmadığından davanın ehliyet yönünden reddi gerektiği, esas yönünden ise, Artvin ili, Merkez Cerattepe mevkiinde 201200222 ruhsat numaralı sahada Özaltn İnşaat Tic. San. A.Ş. tarafından yapılması planlanan "Cerattepe Bakır Madeni" projesi ile ilgili olarak 18.07.2013 tarihinde ÇED Olumlu Kararı verildiği, Rize İdare Mahkemesinin 2013/484 esasına kayden açılan davada, Mahkemenin 24/12/2014 tarihli ve K:2014/747 sayılı kararı ile ÇED olumlu kararının iptaline karar verildiği, mahkemenin iptal kararına istinaden söz konusu proje ile ilgili olarak mahkeme kararının gerekçeleri ve dava sürecinde hazırlanan bilirkişi raporunda yer alan hususlar çerçevesinde yeniden hazırlanan ÇED raporunun, 2009/7 Genelgesi kapsamında 18/03/2015 tarihinde ÇED sürecinin başlatıldığı, bu bağlamda söz konusu ÇED raporunun mahkeme kararında belirtilen eksiklikleri içerecek ve giderecek şekilde yeniden hazırlandığı, Rize İdare Mahkemesinin ÇED Olumlu Kararının iptaline ilişkin tüm hususların dava konusu projeye ait nihai ÇED raporunda değerlendirildiği, dava konusu işlemin ÇED Yönetmeliği hükümleri doğrultusunda tesis edildiği, hukuka ve kamu yararına uygun olduğu ileri sürülerek davanın reddi gerektiği savunulmaktadır.

MÜDAHİL DİLEKÇESİNİN ÖZETİ : Davada 09/06/2015 tarih ve 2026 sayılı kararın iptali talep edildiğinden ortada kesin ve yürütülebilir bir idari işlem olmadığı, davanın süresinde açılmadığı, açılan davada Barolar Birliği dahil birçok davacının dava açma ehliyetinin olmadığı, dava konusu maden sahalarında madencilik yapılmayacağına ilişkin herhangi bir mahkeme kararı bulunmadığı, dava konusu maden sahalarında proje sahibi şirket tarafından gerçekleştirilen madencilik faaliyetlerinin hukuka uygun olduğunun mahkeme kararları ile sabit olduğu, kazanılan ihale ile ihale sonrasında ruhsat sahibi şirkete verilen arama ruhsatına karşı açılan davaların tümünün reddedildiği göz önünde bulundurulduğunda, davacıların iddialarının dayanaksız olduğu, Çed raporunda yürürlükte bulunan mevzuattaki tüm yükümlülüklerin yerine getirildiği, projenin amacının bakır cevherinin yeraltından çıkarılması olduğu, yeraltı madenciliği yöntemleri kullanılarak galerilerin açılacağı, galerilerin açılarak madene ulaşılması için yapılan kazılar sırasında açığa çıkacak pasanın, aşırı yağışta sürüklenmesinin mümkün olmayacak şekilde belirlenen depolama alanlarında depo edileceği, dava konusu Çed olumlu kararının mevzuata uygun olarak alındığı ve mevzuattaki tüm yasal yükümlülüklerin yerine getirilerek hazırlandığı ileri sürülerek haksız açılan davanın reddi gerektiği savunulmaktadır.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Karar veren Rize İdare Mahkemesi'nce, taraflara önceden duyurulan 19.09.2016 tarihinde yapılan duruşmaya davacılar vekillerinden Av. Bedrettin Kalın, Av. Erol Çiçek, Av. Murat Çakal, Av. Handan Demiral Almalı, Av. Alev Seher Tuna, Av. Ömer Faruk Eminağaoğlu, Av. Berna Çelik, Av. Ali Furkan Oğuz, Av. Cömert Uygur Erdem, Av. Şerafettin Can Atalay, Av. Sezen Gönenç Okçan, Av. İsmail Dede, Av. Mustafa Kemal Karahan, Av. Ali Uğur Çağal, Av. Özay Özaslan, Av. Mehmet Horuş ve Av. Hilmi Özdemir'in, davalı Çevre ve Şehircilik Bakanlığını

temsilen Artvin Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü ÇED ve Çevre Hizmetleri Şube Müdür Vekili Türkan Durgun, Jeoloji Mühendisi Nurcan Yağmur, Çevre Mühendisi Muhammed Bayraktar ve davalı idare yanında müdahil şirketin vekili Av. Ahmet Mutlu'nun ve Av. Türker Bender'in geldiği görüldü.

Davacılar vekili tarafından duruşma salonunun yetersiz olması nedeniyle duruşmanın ertelenmesi yönünde talepte bulunulması üzerine işin gereği görüşüldü:

6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanununun 28. maddesinde " Duruşma ve kararların bildirilmesi alenidir." hükmü, 29. maddesinde, "Taraflar, dürüstlük kuralına uygun davranmak zorundadırlar" hükmü, "Usul ekonomisi ilkesi" başlıklı 30. maddesinde; "Hâkim, yargılamanın makûl süre içinde ve düzenli bir biçimde yürütülmesini ve gereksiz gider yapılmamasını sağlamakla yükümlüdür." hükmü, "Yargılamanın sevk ve idaresi" başlıklı 32. maddesinde; "Yargılamayı, hâkim sevk ve idare eder; yargılama düzeninin bozulmaması için gerekli her türlü tedbiri alır." hükmü, aynı Kanunun 33. maddesinde de; "Hâkim; Türk hukukunu re'sen uygular" hükmü yer almıştır.

İdari Yargılama Usulu Kanununun 31. maddesinde de; "Bu Kanunda hüküm bulunmayan hususlarda; hakimın davaya bakmaktan memnuiyeti ve reddi, ehliyet, üçüncü şahısların davaya katılması, davanın ihbarı, tarafların vekilleri, feragat ve kabul, teminat, mukabil dava, bilirkişi, keşif, delillerin tespiti, yargılama giderleri, adli yardım hallerinde ve duruşma sırasında tarafların mahkemenin sukununu ve inzibatını bozacak hareketlerine karşı yapılacak işlemler ile elektronik işlemlerde Hukuk Usulu Muhakemeleri Kanunu hükümleri uygulanır..." hükmü kurala bağlanmıştır.

İdari Yargılama Usulü Kanununun 31. maddesinde yapılan yollama ile idari yargılama usulünde de ayrı durumlara hariç olarak uygulanması öngörülen Hukuk Usulü hükümlerine göre duruşmanın aleniyeti ilkesi idari davalarda da uyulması öngörülen bir hüküm olup Mahkememizce de 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanununun 28. maddesi kapsamında duruşma taraflara ve 3. kişilere açık ve alenî olarak icra edilmiştir.

Diğer taraftan 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanununun 32. maddesinin birinci fıkrasında, "Yargılamayı, hakim sevk ve idare eder; yargılama düzeninin bozulmaması için gerekli her türlü tedbiri alır" şeklinde hüküm yer almıştır.

Bakılmakta olan davada, davacı ve izleyici sayısının fazla olduğu, davacıların ve izleyicilerin tamamının duruşma salonuna alınmasının fiilen mümkün olmadığı, dava dilekçesini imzalayan davacı vekillerinin, davalı idare temsilcilerinin, müdahil vekilinin, duruşma salonunun aldığı kadar davacı ve izleyicinin duruşma salonunda hazır bulunduğu görülerek gereği görüşüldü: Yukarıda açıklanan hususlar çerçevesinde davacı vekilinin duruşmanın ertelenmesi talebi yerinde görülmeyle açık duruşmaya başlandı.

Davacı vekilleri olan Av. Bedrettin Kalın, Av. Mehmet Horuş, Av. Erol Çiçek, Av. Ömer Faruk Eminağaoğlu, TMMOB Metalurji Odasını temsilen Cemalletin Küçük ve davacı Uğur Bayraktutan'a söz verilip açıklamaları dinlendikten sonra, davalı idareyi temsilen Artvin Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü ÇED ve Çevre Hizmetleri Şube Müdür Vekili Türkan Durgun ile Jeoloji Mühendisi Nurcan Yağmur'un ve davalı idare yanında müdahil şirketin vekili Av. Ahmet Mutlu'nun açıklamaları dinlendikten sonra davacı vekillerine ikinci söz hakkı verildiğinde Mahkeme Başkanı ve hakimlerin birlikte ve ayrı ayrı reddi talebinde bulunulması üzerine öncelikle redd-i hâkim talebinin karara bağlanması gerekmektedir.

2577 sayılı İdarî Yargılama Usulü Kanunu'nun 31/1 maddesinde; Bu Kanun'da hüküm bulunmayan hususlardan biri olarak, hâkimin davaya bakmaktan memnuiyeti ve reddi hâllerinde

Hukuk Usûlü Muhakemeleri Kanunu hükümlerinin uygulanacağı; 57'nci maddesinin 2'nci fıkrasında idare ve vergi mahkemesi başkan ve üyelerinin reddi isteminin, reddedilen başkan ve üyenin katılmadığı bölge idare, idare ve vergi mahkemesince inceleneceği, 4'üncü fıkrasında da Danıştay'ca ve bu mahkemelerce ret istemleri yerinde görülürse işin esası hakkında da karar verileceği belirtilmiş; 2577 sayılı Kanun'un 31/1 maddesinin atıfta bulunduğu 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun "Ret talebinin geri çevrilmesi" başlıklı 41.'nci maddesinde;

(1) *Hakimin reddi talebi, aşağıdaki hallerde kabul edilmeyerek geri çevrilir:*

A) *Ret talebi süresinde yapılmamışsa.*

B) *Ret sebebi ve bu sebebe ilişkin inandırıcı delil veya emare gösterilmemişse.*

C) *Ret talebinin davayı uzatmak amacıyla yapıldığı açıkça anlaşılıyorsa.*

(2) *Bu hâllerde ret talebi, toplu mahkemelerde reddedilen hâkimin müzakereye katılmasıyla, tek hâkimli mahkemelerde ise reddedilen hâkimin kendisi tarafından geri çevrilir.*

(3) *İlk derece mahkemesinin bu kararlarına karşı istinaf yoluna, bölge adliye mahkemesi hukuk dairelerinin başkan ve üyeleri hakkındaki kararlarına karşı da temyiz yoluna ancak hükümle birlikte başvurulabilir."* hükmüne yer verilmiştir.

Anılan Kanun hükümlerinin birlikte değerlendirilmesinden; idare mahkemesi başkan veya üyelerinden birinin reddi hâlinde, öncelikle ret sebebi veya bu sebebe ilişkin inandırıcı delil gösterilip gösterilmediğine, ret talebinin davayı uzatmak amacıyla yapılıp yapılmadığına bakılması gerektiği, eğer ret sebebi veya inandırıcı delil gösterildiği kanaatine varılırsa, redd-i hâkim istemi hakkında, reddedilen başkan ya da üyenin katılmadığı heyet tarafından karar verilmesi gerektiği, buna karşın ret sebebinin ya da inandırıcı delilin gösterilmediği ve ret talebinin davayı uzatmak amacıyla yapıldığı kanaatine varılırsa, reddedilen başkan ya da üyenin katıldığı heyet tarafından redd-i hâkim talebinin görüşülmesi gerektiği, söz konusu heyet tarafından verilen karara karşı ise, ancak nihai karar ile birlikte temyiz yoluna başvurulabileceği sonuç ve kanaatine varılmaktadır.

Dava konusu olayda ise, davacı vekillerinin redd-i hâkim talebi olarak değerlendirilen 19/09/2016 tarihli dilekçesinde, redd-i hakim yönündeki isteme dayanak olabilecek herhangi bir sebep gösterilmediği gibi, inandırıcı bir delilin de sunulmadığı ve ret talebinin davayı uzatmak amacıyla yapıldığı kanaatine varıldığından, Hukuk Muhakemeleri Kanununun 41'inci maddesi uyarınca redd-i hâkim talebi yerinde görülmemeyerek, Mahkeme heyetimiz tarafından davalı idarenin süreaşımı itirazı yerinde görülmemeyerek esasa geçilerek işin gereği görüşüldü.

Dava; Artvin ili, Merkez Cerattepe mevkiinde 201200222 ruhsat numaralı sahada Özaltın İnşaat Tic. San. A.Ş. tarafından yapılması planlanan "Cerattepe Bakır Madeni, Kıрма Eleme Tesisi ve Teleferik Hattı" projesine yönelik "**Çevresel Etki Değerlendirmesi Olumlu**" kararı verilmesine ilişkin 02/06/2015 tarih ve 3882 sayılı kararın iptali istemiyle açılmıştır.

Dava dosyasının incelenmesinden; Artvin ili, Merkez Cerattepe mevkiinde RN 201200222 ruhsat numaralı sahada Özaltın İnşaat Tic. San. A.Ş. tarafından yapılması planlanan "Cerattepe Bakır Madeni" projesi ile ilgili olarak verilen 18/07/2013 tarih ve 12045 sayılı ÇED Olumlu Kararının iptali istemiyle Rize İdare Mahkemesine dava açıldığı, Mahkemenin 24/12/2014 tarih ve E:2013/484 ; K:2014/747 sayılı kararıyla; uyuşmazlığın çözümü amacıyla yaptırılan keşif ve bilirkişi incelemesi sonucu düzenlenen raporda; davaya konu sahanın tamamı ve tüm çevresinin verimli devlet ormanları ile kaplı olduğu, yağış-akış-sızma buharlaşma şeklinde ana hatları çizilebilen hidrolojik çevrimde madencilik faaliyetlerinde içme ve kullanma sularını meydana getiren yüzey ve yer altı sularının kirlenmesinin nerede ise kaçınılmaz bir gerçek olduğu, Artvin'deki cevherleşme sahasında fayların bulunmasının oluşacak olan Asit Maden Drenajının

(AMD) yüzey ve yeraltı sularına karışma ihtimalini artıracığı, proje sahasının tamamının, mülkiyeti Devlete ait, verimli orman alanı içinde kaldığı, projenin uygulanmasında kesilecek orman ağacı sayısının 50300 adet olarak belirlendiği, ekosistemin parçalanması, su kaynaklarının kirlenmesi, toz ve zararlı gazların salınımı, orman örtüsünün tahribi, orman ağaçlarının zayıf düşmesi nedeniyle çevrede yoğun böcek zararlarının yaşanmasının kaçınılmazlığı, gürültü kirliliği, manzara bütünlüğünün bozulması vb. nedenlerle madencilik çalışmalarının telafisi olanaksız zararlara neden olacağı, proje etki alanı içinde, Artvin İli, Milli Park, Turizmi Koruma ve Geliştirme Bölgesi, kayak tesisinin bulunduğu, davaya konu ÇED raporunun bahse konu zararları önleyecek tedbirleri içermediği, esasında davaya konu alanda madencilik yapılması durumunda bu zararların önlenmesinin olanaksız olduğu yönünde görüş belirtilmesi üzerine işlemin iptali yolunda karar verildiği, bu karara istinaden bilirkişi raporunda yer alan hususlar çerçevesinde yeniden hazırlanan ÇED raporunun 2009/7 Genelgesi kapsamında başlatılan ÇED süreci sonrasında ÇED Yönetmeliğinin 14. maddesi gereğince "201200222 Ruhsat Numaralı Cerattepe Bakır Madeni, Kırma-Elemente Tesisi ve Teleferik Hattı Projesi"ne yönelik olarak verilen ÇED Olumlu Kararının iptali talebiyle bakılmakta olan davanın açıldığı anlaşılmıştır.

2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanununun 2'nci maddesinin (a) fıkrasında iptal davalarının idari işlemler hakkında yetki, şekil, sebep, konu ve maksat yönlerinden biri ile hukuka aykırı olduklarından dolayı menfaatleri ihlal edilenler tarafından açılacağı, ilk inceleme konularının belirlendiği 14.maddesinin 3/c bendinde dava dilekçesinin ehliyet yönünden de inceleneceği, 14/6. maddesinde, yukarıdaki hususların ilk incelemeden sonra tespit edilmesi halinde de davanın her safhasında 15. madde hükmünün uygulanacağı, 15/1-b bendinde ise, ehliyet hususunda kanuna aykırılık görülmesi halinde davanın reddedileceği hükme bağlanmıştır.

Söz konusu maddede yer alan ve iptal davasının sübjektif ehliyet koşulu olan "menfaat ihlali" doktrin ve içtihatlarda dava konusu işlemle davacı arasında kurulan kişisel, meşru, güncel bir menfaat ilişkisi olarak tanımlanmaktadır. Menfaatin kişisel ve meşru olması için hukuki bir durumdan ortaya çıkması gerekir. Sözü edilen menfaat ilişkisinin varlığı ve sınırları her olayda yargı yerince uyumsuzluğun niteliğine ve davanın konusuna göre belirlenmektedir.

İptal davası açılabilmesi için gerekli olan menfaat ihlali şartı ancak kişisel meşru, aktüel bir menfaatin bulunması halinde gerçekleşecektir. Diğer bir anlatımla iptal davasına konu olan işlemin davacıyı etkilemesi, yani davacının kişisel menfaatini ihlal etmesi, işlem ile davacı arasında ciddi ve makul bir ilişkinin olması gerekmektedir. Menfaat ilişkisinin tüm kişilere her idari işleme karşı salt vatandaş olma sıfatıyla dava açma hakkı sağlayacak şekilde genişletilmesine imkan bulunmamaktadır. Aksi halde kişilerin kendilerine etkisi bulunmayan, menfaatlerini ihlal etmeyen idari işlemler hakkında da iptal davası açma hakkı doğacaktır.

Bakılan davada, dava açma konusunda noterlikçe düzenlenerek vekillere verilen dosyada mevcut vekaletnamelerden, davacılar arasında Artvin nüfusuna kayıtlı ve/veya Artvin İli'nde ikamet eden gerçek kişiler bulunduğu gibi kamu ve özel hukuk tüzel kişilerinin de bulunduğu görülmüş olup, gerçek kişilerin ikamet ettikleri ve/veya nüfusa kayıtlı oldukları yerde planlanan veya gerçekleştirilen olumlu ya da olumsuz yönde çevresel etkileri olabilecek faaliyetlerin hemşerilik hukuku gereği hukuken korunması gerekli menfaatlerini doğrudan veya dolaylı olarak etkileyecek olması ve Rize İdare Mahkemesi'nin E.2013/484 sayılı dosyasında Artvin İli'nde ikamet etmeyen ve taşınmazları da olmayan bazı davacıların ehliyetli olduğu yönündeki Mahkeme kararının bu kısmının Danıştay Ondördüncü Dairesinin 26/04/2016 tarih ve E:2015/2215 ; K:2016/3328 sayılı kararıyla onanması karşısında gerçek kişilerin tümünün dava açma ehliyetlerinin bulunduğu sonucuna varılmıştır.

T.C.
RİZE
İDARE MAHKEMESİ
ESAS NO : 2015/470
KARAR NO : 2016/485

Diğer yandan, davacılar arasında bulunan kamu ve özel hukuk tüzel kişilerinin dava açma ehliyetlerinin bulunup bulunmadığı hususuna gelince;

Kendi üyelerinin hak ve menfaatlerini korumak amacıyla kanunla kurulmuş meslek birliklerinin yanında belli amaçlarla kurulmuş dernek, vakıf gibi özel hukuk tüzel kişiliğini haiz sivil toplum örgütlerinin de **kuruluş amaçlarıyla sınırlı olmak üzere** dava açmaları mümkündür. Bu açıdan bakıldığında, Türkiye Barolar Birliği, Artvin Barosu, Artvin 78'liler Dayanışma ve Araştırma Derneği, Atatürkçü Düşünce Derneği, Artvin Muhtarlar Derneği, Bakkallar, Sebzeçiler ve Esnaf Odası, Artvin Giyim Eşyaları ve Sanatkarları Odası, Esnaf ve Sanatkarlar Odası, Esnaf ve Sanatkarlar Odaları Birliği, Artvin Esnaf ve Sanatkarlar Kredi ve Kefalet Kooperatifi, Taşlıca Köyü Tarımsal Kalkınma Kooperatifi, Artı Yedi İnşaat Turizm Tekstil Nakliye Sanayi Ticaret A.Ş., Artvin Ticaret ve Sanayi Odası Başkanlığı, Eğitim-İş Sendikası Artvin İl Temsilciliği, Artvin Zihinsel Özürlüler Derneği, Artvin Fenerbahçeliler Derneği, Eğitim ve Bilim Emekçileri Sendikası Artvin Şubesi, Tarım Orman ve Hayvancılık Hizmet Fonu Kamu Emekçileri Sendikası, Halkevleri Derneği Artvin Şubesi ve Telsiz ve Radyo Amatörleri Derneği Artvin Şubesi'nin dernek tüzükleri, ana sözleşmeleri ile odalar ve birlikleri ile ilgili 5174 sayılı Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği ile Odalar ve Borsalar Kanunu'nun odaların kuruluş amacını düzenleyen 4. maddesi ve Artvin Barosu ile ilgili olarak 1136 sayılı Avukatlık Kanunu'nun baroların kuruluş ve niteliklerini düzenleyen 76. maddesi incelendiğinde anılan dernek, oda, sendika, birlik, kooperatif ve baronun kuruluş amaçlarının esas aldıkları faaliyet alanlarında üyelerinin ve temsil ettikleri kişilerin ortak hak ve çıkarlarını korumak olduğu anlaşılmakta olup, bu faaliyet alanları arasında çevre ve doğanın korunması, güzelleştirilmesi, daha sağlıklı ve yaşanabilir hale getirilmesinin bulunmadığı, çevre ve ekosistemin tahrip edilmesinin, biyolojik çeşitliliğin azalmasının, ekolojik dengenin bozulmasının salt tüzel kişilikleri açısından kuruluş amaçlarına olumsuz bir etkisinin olmayacağı, dolayısıyla tüzel kişiliklerinin subjektif menfaatini etkilemeyeceği sonucuna varıldığından, anılan tüzel kişi davacılar açısından davanın ehliyet yönünden reddi gerekmektedir.

Geri kalan tüzel kişi davacılarından, TMMOB Metalurji ve Malzeme Mühendisleri Odası, TMMOB Peyzaj Mimarları Odası, TMMOB Çevre Mühendisleri Odası, TMMOB Şehir Plancıları Odası, TMMOB Mimarlar Odası, TMMOB Orman Mühendisleri Odası, Yeşil Artvin Derneği, Tema Türkiye Erozyonla Mücadele Ağaçlandırma ve Doğal Varlıkları Koruma Vakfı, Artvin Geleneksel Boğa Güreşlerini Yaşatma ve Yaylalarını Koruma Derneği, Artvin Avcılar ve Atıcılar Derneği'nin çevre ve doğaya, yöreye özgü geçmişten günümüze gelen kültürel ve geleneksel değerleri koruma ve yaşatmaya yönelik amaçlarla kurulduğu açık olduğundan buldukları yöreye ilişkin çevre ve doğa tahribatının, ekosistemdeki bozulmanın kuruluş amaçlarını olumsuz etkileyeceği, diğer yandan davacı siyasi parti il başkanlıklarının ise siyasi partilerin tüm ülke halkının menfaatlerini koruma, geliştirme, çevre ve doğa konuları da dahil her konuda izlenecek yol ve yöntem anlamında politika oluşturarak ülkeyi yönetme amaçlarıyla kurulduğu gözönünde bulundurulduğunda siyasi partilerin il düzeyindeki temsilciliklerinin anılan politikaların buldukları il bazında, o ilin toplumsal, kültürel, ekonomik, çevresel özellikleri ön plana çıkarılarak kurgulandığı dolayısıyla anılan tahribat ve bozulmaların bu kurguyu olumsuz etkileyerek kurgunun yeniden ele alınması ve yeni çözümler üretilmesini gerektireceği sonucuna varıldığından anılan dernek, vakıf ve siyasi parti il başkanlıklarının dava açma ehliyetlerinin bulunduğu sonucuna varılmıştır.

Dava açma ehliyeti bulunduğu kabul edilen davacılar yönünden davanın esasına gelince;

Anayasa'nın "Kişinin dokunulmazlığı, maddi ve manevi varlığı" kenar başlıklı 17.

maddesinin birinci fıkrasında; “Herkes, yaşama, maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir.” düzenlemesi yapılmış, Anayasa’nın “Sağlık hizmetleri ve çevrenin korunması” kenar başlıklı 56. maddesinin birinci ve ikinci fıkralarında da; “Herkes, sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşama hakkına sahiptir. Çevreyi geliştirmek, çevre sağlığını korumak ve çevre kirlenmesini önlemek Devletin ve vatandaşların ödevidir.” hükmü yer almıştır.

Belirtilen genel nitelikteki düzenlemelerin yanı sıra ve özellikle çevresel meseleler bağlamında Anayasa’nın, çevreyi geliştirme, çevre sağlığını koruma ve çevre kirlenmesini önlemenin devletin ödevleri arasında olduğunu belirten 56. maddesinin ikinci fıkrasının da kamusal makamların çevresel meseleler bağlamındaki pozitif yükümlülüklerinin tespiti ve değerlendirilmesi hususunda gözönünde bulundurulması gerektiği açıktır. Anayasa’nın 56. maddesinin gerekçesinde de genel olarak çevresel kirlenmeye yer verildiği, vatandaşın korunmuş çevre şartlarında beden ve ruh sağlığı içinde yaşamını sürdürmesini sağlamanın devletin görevi olduğu, çevreyi koruyucu mevzuat kadar devlet denetiminin ve çevreyi koruyucu fiili tedbir ve faaliyetlerin de gerekli olduğu belirtilmiştir.

Bu kapsamda devletin hem kirlenmenin önlenmesi hem de tabii çevrenin korunması ve geliştirilmesi için gereken tedbirleri alması gerektiğinin vurgulandığı ve bu suretle çevresel meselelerde devletin pozitif yükümlülüklerine işaret edildiği görülmektedir.

Çevresel kirliliğe dayalı şikâyetlerin genellikle özel teşebbüslerin faaliyetleri çerçevesinde gündeme geldiği dikkate alındığında Anayasa’nın 48. maddesinin ikinci fıkrasında yer verilen “Devlet, özel teşebbüslerin millî ekonominin gereklerine ve sosyal amaçlara uygun yürümesini, güvenlik ve kararlılık içinde çalışmasını sağlayacak tedbirleri alır.” şeklindeki düzenlemenin de kamusal makamların çevresel meseleler bağlamındaki pozitif yükümlülüklerinin normatif dayanaklarından birini teşkil ettiği anlaşılmaktadır. Söz konusu hüküm aynı zamanda ilgili faaliyete ilişkin kamusal menfaat ile bireyin maddi ve manevi varlığının korunması ve geliştirilmesine ilişkin menfaat arasında gözetilmesi gereken dengeye de vurgu yapmaktadır.

Çevre hakkı, gerek yaşam hakkıyla gerekse sağlık hakkıyla olan yakın ilişkisi nedeniyle bugünkü nesli hatta daha çok gelecek nesilleri ilgilendirdiğinden günümüzde çok daha önemli hâle gelmektedir. Çevrenin kirlendikten ve bozulduktan sonra eski hâline getirilmesinin çok güç ve külfetli olması hatta kimi zaman mümkün olmaması nedeniyle, kalkınma ve ekonomik gelişme için yapılacak yatırım ve faaliyetlerin, doğayı tahrip etmeden ve çevreyi kirlenmeden gerçekleştirilmesi; kirlenen çevrenin temizlenmesi veya bozulan çevrenin onarılması yerine, kirliliği ve bozulmayı önleyici tedbirlere ağırlık verilmesi gerekmektedir.(AYM, E.2013/89, K.2014/116, 3/7/2014; E.2006/99, K.2009/9, 15/1/2009). Sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşama hakkı; getirilecek kuralın ekonomik, bürokratik ve fiili yükümlülüklerle yol açacağı ve üretim faaliyetlerinin etkileneceği gerekçeleriyle vazgeçilecek haklardan değildir (AYM, E.2011/110, K.2012/79, 24/5/2012).

Çevre kavramının üzerinde uzlaşmış bir tanımı bulunmamakla birlikte genel olarak hava, su, toprak, flora ve fauna gibi doğal kaynakları ve bunların karşılıklı etkileşimini kapsadığı ifade edilmektedir. 2872 sayılı Kanun’da ise çevre kavramının, canlıların yaşamları boyunca ilişkilerini sürdürdükleri ve karşılıklı olarak etkileşim içinde buldukları biyolojik, fiziksel, sosyal, ekonomik ve kültürel ortamı ifade edecek şekilde ele alındığı anlaşılmaktadır.

Çevresel meseleler bağlamında kamusal makamların haiz olduğu geniş takdir yetkisi nedeniyle birçok uluslararası sözleşmede de çevre hakkı bağlamında ayrı ve açık usule ilişkin yükümlülükler yer verildiği görülmektedir. Özellikle kalkınma ve çevrenin korunması arasındaki ilişkinin vurgulanması açısından dikkat çeken Rio Bildirisi’nin (10) numaralı ilkesinde, çevresel meselelerin ancak bütün ilgililerin uygun düzeydeki katılımları ile en iyi şekilde ele alınabileceği

ifade edilmiş ve bu hususun temini noktasında kamu makamlarının elinde bulunan çevreye ilişkin bilgilere uygun şekilde erişme, karar alma süreçlerine katılma ve yargısal ve idari işlemlere etkili şekilde erişim sağlanması hakkına yer verilmiştir (bkz. § 30). Bunun yanı sıra Birleşmiş Milletler Avrupa Ekonomik Komisyonu tarafından 25/6/1998 tarihinde kabul edilen ve çevresel usule ilişkin hakların tanındığı ikinci ulusüstü belge olan Aarhus Sözleşmesi'nin 4. ve 5. maddelerinde kamu makamlarının elinde bulunan çevresel bilgilere erişim hakkı, 6., 7. ve 8. maddelerinde çevresel karar alma süreçlerine katılım hakkı, 9. maddesinde ise çevresel meselelerde yargısal yollara başvuru hakkı açıkça tanınmıştır.

Çevresel meseleler bağlamında gündeme gelen müdahalelerin, maddi ve manevi varlığın korunması ve geliştirilmesi hakkını doğrudan etkilediğinin tespiti sonrasında üzerinde durulması gereken husus, kamu makamlarının bu hakkın etkili şekilde korunmasını güvence altına almak için gerekli adımları atıp atmadığıdır. Bu bağlamda söz konusu çevresel etki kapsamında karşı karşıya gelen menfaatler arasında adil bir dengenin tesis edilip edilmediğinin tespit edilmesi gerekmektedir.

2872 sayılı Çevre Kanunu'nun 1. maddesinde; **Kanun'un amacının, bütün canlıların ortak varlığı olan çevrenin, sürdürülebilir çevre ve sürdürülebilir kalkınma ilkeleri doğrultusunda korunmasını sağlamak olduğu**, belirtilmiş, Kanun'un 3. maddesinde çevrenin korunmasına, iyileştirilmesine ve kirliliğinin önlenmesine ilişkin genel ilkelere yer verilmiş ve arazi ve kaynak kullanım kararlarını veren ve proje değerlendirmesi yapan yetkili kuruluşlarca, karar alma süreçlerinde sürdürülebilir kalkınma ilkesinin gözetilmesi, yapılacak ekonomik faaliyetlerin faydası ile doğal kaynaklar üzerindeki etkisinin sürdürülebilir kalkınma ilkesi çerçevesinde uzun dönemli olarak değerlendirilmesi ve çevre politikalarının oluşmasında katılım hakkının esas tutularak, Bakanlık ve yerel yönetimler; meslek odaları, birlikler, sivil toplum kuruluşları ve vatandaşların çevre hakkını kullanacakları katılım ortamını yaratmakla yükümlüdürler. ilkeleri bu genel ilkeler arasında kabul edilmiştir.

2872 sayılı Çevre Kanununun 10. maddesinde; "Gerçekleştirmeyi plânladıkları faaliyetleri sonucu çevre sorunlarına yol açabilecek kurum, kuruluş ve işletmeler, Çevresel Etki Değerlendirmesi Raporu veya proje tanıtım dosyası hazırlamakla yükümlüdürler. Çevresel Etki Değerlendirmesi Olumlu Kararı veya Çevresel Etki Değerlendirmesi Gerekli Değildir Kararı alınmadıkça bu projelerle ilgili onay, izin, teşvik, yapı ve kullanım ruhsatı verilemez; proje için yatırıma başlanamaz ve ihale edilemez." hükmüne yer verilmiştir.

25.11.2014 tarih ve 29186 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Çevresel Etki Değerlendirmesi Yönetmeliğinin "Çevresel Etki değerlendirmesi olumlu veya çevresel etki değerlendirmesi olumsuz kararı" başlıklı 14. maddesinde de; "(1) Komisyon tarafından incelenerek son şekli verilen ÇED Raporu, halkın görüş ve önerilerini almak üzere, Bakanlık ve/veya Valilik tarafından askıda ilan ve internet aracılığı ile on (10) takvim günü görüşe açılır. Bakanlıkça proje ile ilgili karar alma sürecinde bu görüşler de değerlendirilir. Bakanlık haktan gelen görüşler doğrultusunda, rapor içeriğinde gerekli eksikliklerin tamamlanmasını, ek çalışmalar yapılmasını ya da Komisyonun yeniden toplanmasını isteyebilir. Nihai ÇED Raporu ve eklerinin proje sahibi taahhüdü altında olduğunu belirten taahhüt yazısı ve noter onaylı imza sirküleri beş (5) iş günü içerisinde Bakanlığa sunulur. Kamu kurum/kuruluşlarından imza sirküleri istenmez. (2) Birinci fıkrada belirtilen belgeler, süresi içerisinde gerekçesi belirtilmeden sunulmaz ise, projenin ÇED süreci sonlandırılır. (3) Bakanlık, Komisyon çalışmalarını ve halkın görüşlerini dikkate alarak proje için "ÇED Olumlu" ya da "ÇED Olumsuz" kararını on (10) iş günü içinde verir ve bu kararı Komisyon üyelerine bildirir. Proje için verilen "ÇED Olumlu" ya da "ÇED Olumsuz" kararı Bakanlık ve Valilik tarafından askıda ilan ve internet aracılığı ile halka duyurulur. (4) "ÇED Olumlu" kararı verilen proje için yedi (7) yıl içinde mücbir sebep bulunmaksızın yatırıma

T.C.

RİZE

İDARE MAHKEMESİ

ESAS NO : 2015/470

KARAR NO : 2016/485

başlanmaması durumunda "ÇED Olumlu" kararı geçersiz sayılır. (5) "ÇED Olumsuz" kararı verilen projeler için "ÇED Olumsuz" kararı verilmesine neden olan şartlarda değişiklik olması durumunda yeniden başvuruda bulunulabilir." kuralına, aynı Yönetmeliğin "Yatırımın izlenmesi ve kontrol edilmesi" başlıklı 18. maddesinde de ise "(1) Bakanlık, "ÇED Olumlu" kararı veya "ÇED Gerekli Değildir" kararı verilen projelerle ilgili olarak, Nihai ÇED Raporu ve/veya "ÇED Gerekli Değildir" kararına esas Proje Tanıtım Dosyasında taahhüt edilen hususların yerine getirilip getirilmediğini izler ve kontrol eder. (2) Bakanlık bu görevi yerine getirirken gerekli görmesi durumunda ilgili kurum/kuruluşlarla işbirliği yapar. (3) Proje sahibi, "ÇED Olumlu" kararını aldıktan sonra yatırımın başlangıç, inşaat dönemine ilişkin izleme raporlarını Bakanlıkça yeterlik verilmiş kurum/kuruluşlara yaptırmakla, Bakanlıkça yeterlik verilmiş kurum/kuruluşlar da bu raporları Komisyonca belirlenen periyotlarda, Bakanlığa sunmakla yükümlüdür. (4) Proje sahibi "ÇED Olumlu" veya "ÇED Gerekli Değildir" kararını aldıktan sonra projede yapılacak bu Yönetmeliğe tabi değişiklikleri Bakanlığa veya Valiliğe bildirmekle yükümlüdür." kuralına yer verilmiştir.

Gerçekleştirilmesi planlanan projelerin çevreye olabilecek olumlu ve olumsuz etkilerinin belirlenmesinde olumsuz yöndeki etkilerin önlenmesi ya da çevreye zarar vermeyecek ölçüde en aza indirilmesi için alınacak önlemlerin, seçilen yer ile teknoloji alternatiflerinin belirlenerek değerlendirilmesinde ve projelerin uygulanmasının izlenmesi ve kontrolünde sürdürülecek çalışmalarını ifade edecek şekilde tanımlanan ÇED prosedürü; çevresel varlıkları korumayı amaçlayan, proje şeklindeki faaliyetler için uygulanan, muhtemel olumsuz etkileri değerlendiren ve bunların yanında faaliyet sahibi, kamu otoritesi ve halkın karşı karşıya geldiği bir süreci ifade etmektedir.

Bu bağlamda ÇED; kalkınma ve ekonomik gelişme için yapılacak yatırım ve faaliyetlerin, doğayı tahrip etmeden ve çevreyi kirletmeden gerçekleştirilmesinde kullanılan, karar verme sürecini etkileyen, dolayısıyla karar mercilerine kararlarını sağlıklı bir şekilde verebilmeleri için seçenek üreten ve bu seçeneklerin olumlu ve olumsuz yönlerini saptayan bir yöntem olarak görülmektedir. ÇED ile korunmaya çalışılan temel unsur, çevre ve bu çevre içerisindeki varlıklardır.

Öte yandan; 6831 sayılı **Orman Kanununun 16. maddesinin 1. fıkrasında**; "Devlet ormanları içinde maden aranması ve işletilmesi ile madencilik faaliyeti için zorunlu; tesis, yol, enerji, su, haberleşme ve altyapı tesislerine, fon bedelleri hariç, bedeli alınarak Çevre ve Orman Bakanlığınca izin verilir. Ancak, temditler dahil ruhsat süresince müktesep haklar korunmak kaydı ile Devlet ormanları sınırları içindeki tohum meşcereleri, gen koruma alanları, muhafaza ormanları, orman içi dinlenme yerleri, endemik ve korunması gereken nadir ekosistemlerin bulunduğu alanlarda maden aranması ve işletilmesi, Çevre ve Orman Bakanlığının muvafakatine bağlıdır." hükmüne yer verilmiştir.

Söz konusu hükmün iptali istemiyle Anayasa Mahkemesine yapılan başvuru üzerine **Anayasa Mahkemesinin 26.01.2012 günlü, E:2010/85, K:2012/13 sayılı kararı ile**; "Anayasa'nın 169. maddesinde, ormanların ülke yönünden taşıdığı büyük önem gözetilerek, korunmaları ve geliştirilmeleri konusunda ayrıntılı düzenlemelere yer verilmiştir. Bu özel ve ayrıntılı düzenlemenin, ülkemizde orman örtüsünün sürekli yok edilmesi gerçeğinden kaynaklandığı kuşkusuzdur. Anayasanın 169. maddesinin birinci fıkrası gereğince Devlet, doğal kaynaklarımızın en önemlilerinden birisi olan ormanların korunması ve sahalarının genişletilmesi için gereken tedbirleri alıp kanun koymak ve bütün ormanların gözetimi ödevini yerine getirmek durumundadır. Maddenin ikinci fıkrasında ise; 'Devlet ormanlarının mülkiyeti devrolunamaz. Devlet ormanları kanuna göre, Devletçe yönetilir ve işletilir. Bu ormanlar zamanaşımı ile mülk edinilemez ve kamu yararı dışında irtifak hakkına konu olamaz' hükmüne yer verilmiştir. Buna

göre, kamu yararının bulunması halinde Devlet ormanlarının irtifak hakkına konu olabileceği açıktır. Anayasa'nın 7. maddesinde ise, 'Yasama yetkisi Türk Milleti adına Türkiye Büyük Millet Meclisindedir. Bu yetki devredilemez' denilmektedir. Anayasa Mahkemesi'nin daha önceki kararlarında belirtildiği üzere kamu yararının bulunması ve zorunluluk hallerinde Devlet ormanları üzerinde ancak irtifak hakkı tesisine olanak tanınabilir. Madenler, doğada milyonlarca yıl süren bir zaman dilimi içinde doğal olarak ve sınırlı miktarlarda oluşur. Tükendikten sonra insan eliyle yeniden üretilemez. **Madencilik sektöründe yer seçme tercihi olmamasından dolayı, madenlerin oluştukları yerde çıkartılması teknik bir zorunluluktur. Ülkemizin maden varlığının tespiti için ise madenlerin aranması büyük önem taşımaktadır.** Gelişmenin ya da gelişme için çıkartılmasa bile ülke kaynaklarının bilinmesi, araştırılması, rezervinin tespit edilmiş olması gereklidir. Maden arama ve işletme faaliyetlerinde bulunulmasında kamu yararının bulunduğu şüphesizdir. Aynı zamanda, madencilik sektöründe yer seçme şansının olmaması, madenlerin oluştukları yerde üretilmesinin zorunlu olması nedeniyle zorunluluk unsurunun da bulunduğu açıktır. Bu durumda, Devlet ormanı üzerinde madencilik yapılması ile meydana gelecek kamu yararı ile ormanın, orman olarak korunmasındaki kamu yararı ağırlığının karşılaştırılması ve üstün olan kamu yararının tercih edilerek ona göre izin verilmesi gereklidir. İptali istenilen kuralda Anayasa'nın 169. maddesinde belirtilen ilkeler doğrultusunda kamu yararı ve zorunluluk ölçütlerine yer verilmiş olduğundan, Anayasa'nın 169. maddesine aykırılık bulunmamaktadır." gerekçesi ile iptal isteminin reddine karar verilmiştir.

Diğer taraftan; 21.06.2005 günlü, 25852 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren **Madencilik Faaliyetleri İzin Yönetmeliğinin 19. maddesinin 2. fıkrasında**; "Maden ruhsat sahibince, Devlet ormanları, hükmi şahsiyeti haiz amme müesseselerine ait ormanlar, özel ormanlar veya muhafaza ormanlarında ve ağaçlandırma alanlarında; sondaj, yarma, galeri gibi fiziki müdahale gerektiren maden arama faaliyetleri için valiliğe veya ilgili orman bölge müdürlüğüne gerekli belgelerle müracaat edilir. Başvuru tarihinden itibaren en geç onbeş gün içinde ilgili orman bölge müdürlüğüne yapılacak inceleme sonucuna göre izin verilir.", **31. maddesinin 2. fıkrasında**; "Maden ruhsat sahibi, milli parklar ve tabiat park alanlarında; sondaj, yarma, galeri gibi maden arama faaliyetleri yapılmadan önce gerekli belgelerle valiliğe veya Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğüne bir dilekçe ile başvurur. Başvuru tarihinden itibaren onbeş gün içinde Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğüne yapılacak değerlendirme sonucu uyulması gereken esaslar belirlenerek izin verilir.", **69. maddesinin 2. fıkrasında ise**; "Maden ruhsat sahibi, kültür ve turizm koruma ve gelişim bölgeleri ile turizm merkezlerinin bulunduğu alanlarda; sondaj, yarma, galeri gibi maden arama faaliyetleri yapılmadan önce gerekli belgelerle valiliğe veya Kültür ve Turizm Bakanlığına bir dilekçe ile başvurur. Başvuru tarihinden itibaren bir ay içinde yapılacak değerlendirme sonucuna göre maden ruhsat sahibinin faaliyeti süresince uyulması gerekli esaslar belirlenerek Kültür ve Turizm Bakanlığınca izin verilir." hükümlerine yer verilmiştir.

Dosyanın incelenmesinden; Artvin İli, Merkez, Cerattepe Mevkiinde, R.N: 201200222 ruhsat numaralı sahada Özaltın İnşaat Tic. San. A.Ş. tarafından yapılması planlanan "Cerattepe Bakır Madeni" projesi ile ilgili olarak verilen ÇED olumlu kararının iptali istemiyle bakılan davanın açıldığı görüldüğünden projenin çevresel etkilerinin belirlenmesi amacıyla mahkememizde mahallinde keşif ve bilirkişi incelemesi yaptırılmasına karar verilmiş olup, bu amaçla konunun uzmanı bilirkişiler Maden Yüksek Mühendisi Prof. Dr. Birol Elevli, Çevre Yüksek Mühendisi Prof. Dr. Nihal Bektaş, Ziraat Yüksek Mühendisi Prof. Dr. Çoşkun Gülser, Orman Yüksek Mühendisi Prof. Dr. Bedri Serdar, Jeoloji Yüksek Mühendisi Doç. Dr. M. Salim Öncel, Harita Yüksek

Mühendisi Doç. Dr. Fevzi Karslı, İnşaat Yüksek Mühendisi Yrd. Doç. Dr. Adem Bayram'ın katılımları ile birlikte mahallinde yapılan keşif ve bilirkişi incelemesi yapılmış olup keşif ve bilirkişi incelemesi sonucunda hazırlanan 01.06.2016 tarihli bilirkişi raporunda özetle:

A) ÇEVRE MÜHENDİSLİĞİ AÇISINDAN YAPILAN DEĞERLENDİRME

Rapor konusu olan projenin, maden sahası ve teleferik hattı için iki kısımda inceleneceği,

Madencilik faaliyetlerinin çevre üzerine etkilerinin, işletmenin türüne bağlı olarak farklı olabileceği, rapor konusu işletmenin, yeraltı madenciliği ile maden çıkarma faaliyetinde bulunacağı, yeraltı madenciliğinde alt katmanlarda bulunan madenin yeryüzüne çıkarılması işleminin yerin altından galeriler açılarak yapılacağı, yeraltı madenciliğinin çevresel etkilerinin şu şekilde sıralanabileceği;

Yüzeydeki Arazi İhtiyacı ve Döküm Sahaları: Yeraltından çıkan maden ve maden dışı malzemelerin depolanması ile havalandırma bacaları vb. için yerüstünde arazi ihtiyacının bulunduğu, tüm galeri açılmalarından elde edilecek pasa ve mineral toprak kuzey ve güney galeri özel olarak dizayn edilmiş karo sahalarında depolanacağı,

Döküm Sahaları: Maden sahası üzerinde mineral toprak, pasa döküm sahaları ile kırma eleme tesisi ve cevher depolama alanları bulunduğu, ÇED raporu ve ilgili uzman raporunda ilgili depolama sahanın geçirimsizliğini sağlamak için kil ve geomembran kullanılarak uygun geçirimsiz tabaka elde edileceği ve borular yerleştirilerek sızıntı ve yüzey sularının tahliyesinin sağlanacağını beyan edildiği, mineral toprak, maden sahası kapatıldıktan sonra kullanılmak üzere pasa sahası ve yerüstü ile sızan suları ile temasta olmayacak şekilde depolanacağını beyan edildiği,

Pasa ve Cevher Depolama Sahası: İşletmenin yerüstü sahasında çıkarılan pasa ve cevherin geçici depolanmaları için hazırlanan saha olduğu, bu alanın bir bölgesi korunarak mineral toprak için ayrılmış, diğer kısımlarda pasa ve cevher için ayrıldığı, mineral toprak yüzey erozyonunu önlemek için gerekli tedbirlerin alınması gerektiği, sızdırmazlık için, sıkıştırılmış kil üzeri geo-membran kullanılacağı, dolgu üzeri beton ve yağış nedeniyle oluşabilecek sızıntı suları için tahliye boruları yerleştirilerek toplanacağını beyan edildiği, ayrıca bu sahanın yüzey sularından etkilenmemesi için kafa hendeği oluşturulacağını beyan edildiği, Burada toplanan suyun depolama sahasındaki malzeme ile temas etmeden en yakın su akışına ulaştırılarak drene edileceği, sahanın alt sınırında 3 adet gözlem kuyusu da açılarak haftalık kirlenme izlemesi yapılacağı, toplanan sızıntı sularının havuzlarda biriktirilerek, gerekli analizleri yapılarak arıtıma ihtiyacı olup olmayacağına göre arıtım yapıp güvenli bir şekilde deşarj edileceği, depolama sahasının istinat duvarı kullanılarak daha fazla ağaç kesilmeden depolama kapasitesinin artırılmasının hedeflendiği, maden faaliyetleri tamamlandığında bu malzemelerin, maden alanı ıslahında kullanılacağını raporda belirtildiği, alternatif döküm sahasının da benzer şekilde planlandığı, ayrıca bu sahada ağaç kesimi yapıldığı, dolayısıyla maden kapatma faaliyetleri sonrasında alanın ve galerilerin ekosisteme uygun şekilde kapatılması ve ağaçlandırılması gerektiği,

Arazi hareketleri: Yeraltındaki üretim için açılan galeriler nedeniyle kaymaların oluşma riski olabileceği, hem düşey hem de yanal istikamette olabilen bu hareketlenmelerin yüzeydeki yapılarda hasarlara neden olabileceği, ÇED raporu Ek 16'nın sonuçları olarak bu konuda hesaplamaların yapıldığı, gerekli önlemlerin alındığı takdirde kütle hareketi problemi ve çökme ile karşılaşılmayacağını söylendiği, ancak yine raporda 5 metreden yüksek şevler için bazı durumlarda kritik denge ve duraysız durumların ortaya çıktığının belirtildiği,

T.C.
RİZE
İDARE MAHKEMESİ
ESAS NO : 2015/470
KARAR NO : 2016/485

Erozyon riski: Peyzaj Onarım Planında erozyon risk gruplarında belirlenmesinde aşınım ve toprak koruma derecelerine ilişkin veriler işlendiği ve potansiyel erozyon riskinin ortaya konduğu, verilere göre galeri alanlarında ve teleferik alanın büyük kısmında orta erozyon riski; teleferik hattının en alt noktasında yüksek, Çoruh nehri kenarında düşük erozyon riskinin bulunduğu,

Kırma Eleme Tesisi: Yeraltı galerilerini destek olarak yapılacak beton dolgu/kaplamaya malzeme sağlamak için taşınabilir olarak kurulacak olan bu tesiste tozumanın İlgili Bakanlıkça yönetmelikçe belirlenen şartlara uygun olarak kapalı ve pulverize su püskürtmeli olarak yapılacağıın beyan edildiği, tesisin malzeme ihtiyacının, madenden çıkan döküm sahasında depolanacak malzeme ve civardaki taş ocaklarından sağlanan teleferik hattı ile taşınan malzemeler ile sağlanacağı, yeraltı işletmesinden temin edilecek dren suyu (drene edilen yeraltı suyu) kullanma ihtiyacı, tozuma için sulama ve beton dolgu hazırlamada kullanılacağı, bu konuda ilgili DSİ yönetmelik hükümlerine uyulacağı, ayrıca bu tesisten çıkan atıksuların tekrar kullanımının sağlanacağı, fazlasının arıtılıp deşarj edileceği, ayrıca evsel nitelikli atıksuların ayrı şekilde arıtılıp yönetmeliklere uygun olarak deşarjın yapılacağı,

Yeraltı su akışı problemleri: Proje raporunda yeraltında drene edilen suyun toplanarak işletmede kullanılacağı, döküm sahalarındaki yüzey sularının malzeme ile temas edip yeraltı ve yerüstü sularına karışmasının önleneyeceği, yapay AMD ve AKD oluşumlarının önüne bu şekilde geçileceği, doğal süreçte oluşan AMD ve AKD'nin zaten süreceleceğinin öngörüldüğü, yeraltında cevher ile temas eden yeraltı suların arıtılmalarının da öngörüldüğü, aynı şekilde gözlem kuyuları açılarak yeraltı su kalitesinin kontrol edileceğinin de beyan edildiği, yeraltı suyu akış problemleri ilgili diğer konuların ise diğer görüşlerin içinde tartışıldığı,

Toz Oluşumu:

Madencilik faaliyetleri esnasında oluşabilecek çevre sorunlarından birinin de toz emisyonu olduğu, yüzeyin hazırlanması, sökme, taşıma, boşaltma, kırma, maden içi patlatma, nakliye, depolama gibi madencilik faaliyetlerinin hemen hepsinde toz emisyonu oluştuğu, bu nedenle Sanayi Kaynaklı Hava Kirliliği Kontrol Yönetmeliği (SKHKKY), hükümlerince toz emisyonu Ek 12.6 verilen emisyon faktörleri kullanılarak hesaplandığı, modellenerek arazide dağılımının belirlendiği, ancak bilindiği üzere sadece bu faaliyetlerin değil madenin çıkartılması, kırılması ve teleferik hattına taşınırken de toz emisyonu oluşacağı, özetle maden işletilmesi yani yıllık 500.000 ton cevherin çıkartılması için patlatma, kuzey karo sahasına nakliyesi ve kırıcı ile teleferik istasyonuna nakli sırasında oluşacak toz emisyonlarının modellemeye katılmadığı, partikül madde ve toz dağılım haritaları emisyonların, maden sahasının rüzgar ve topoğrafya etkisi ile güneydoğusundaki bölgelere yayılan bir emisyon bıraktığı, bakır madeni sahasının güneydoğusunda kalan orman alanlarının özellikle de İlgili Bakanlığın, Kültür ve Turizm Koruma ve Gelişim Bölge Listesinden yer alan Artvin Kafkasör Turizm Merkezi'ne kuş uçuşu 350 m. uzakta olmasından toz emisyonların etkisi altında kalabileceği,

Estetik ve diğer düşünceler:

Maden sahasında oluşacak tüm atıkların bertarafı için ilgili yönetmeliklere ilişkin hükümlerin uygulanacağını raporda beyan edildiği, bölgenin aynı zamanda önemli kuş göç yolları (Çoruh Vadisi Göç Yolu) üzerinde olduğu, denizler üzerinde uçamayan küçük uçucu kuşların bölge üzerindeki koridoru kullanarak göç edeceği, hava durumuna göre bu kuşların dinlenmek için ağaçları kullandığı, maden sahasında gürültü, toz, ışık, hareketlik vs.. gibi durumlardan etkileneyeceği, bölgedeki diğer orman örtüsünün kullanabileceği öngörülse de bu durumun olumsuzluk olarak görülebileceği, böyle bir durum tespit edildiğinde maden sahasında durdurulmaya gidileceği beyan edilse de göç eden kuşlar açısından olumsuzluk olarak görüldüğü,

T.C.
RİZE
İDARE MAHKEMESİ
ESAS NO : 2015/470
KARAR NO : 2016/485

Ekosistem açısından ÇED raporundaki görüşlerden, işletme alanı dar bir alan olduğu dolayısıyla bölgede sürüngenlerin yaşayabilecekleri alan çok olduğundan ve sulara yaşayan balık ve kurbağaları da etkileyecek olay olmadığı, bölgede yaşayan kuşlar açısından da kesilen ağaçlarda yaşayan kuş türlerinin benzer özellikteki ağaçların bölgede olması nedeniyle oralarda yaşamlarını sürdürebileceklerinin söylendiği, maden sahası ve teleferik hattında yapılan çalışmada, flora ve vejetasyon ilgili kapsamlı çalışma yapılarak yöreye has türler ile endemik ve nadir türler tespit edildiği, (EK 29-30 Fauna ve Flora Değerlendirme Raporları). Bölgede Uluslararası anlaşma ile koruma altına alınan türler olduğu bunların kazı alanından tohum ve yumrularının toplanıp en yakın benzer yere ekilmesi ve örneklerinin tohum bankasına yollanmasının önerildiği, raporda ayrıca, bir çok canlıya ev sahipliği yapan kuş uçuşu 600 m uzakta olan Hatıla Milli Parkının gürültü, atıksu ve toz emisyonlarından korunmasının buradaki ekosistem için de önemli olduğunun vurgulandığı, madencilik faaliyetleri sonucunda bölgenin peyzajının görsel fonksiyonu açısından bazı tahribatların olacağı ÇED raporunda irdelenildiği, madencilik faaliyetlerinin süreli faaliyetler olduğu, etkilerinin de eğer düzeltici faaliyetler yapılırsa, kısa süreli olarak tanımlanabileceği, proje alanlarındaki veya yol kenarlarındaki görsel kirlilik, iş makineleri yoğunluğu, kazılmış arazi parçalarının örnek olarak verilebileceği, doğal peyzaja uyumsuz görüntülerin kişilerin mekan, aida ve memnuniyet hislerini olumsuz etkileyeceği, aynı şekilde erozyon riski olan bölgeler için erozyon önleme tedbirleri için aynı şekilde flora ve fauna ekosistemlerindeki olabilecek değişimlerin önüne geçebilmek için peyzaj uygulamaları yapılması gerektiği, maden faaliyetinin yöre halkı tarafından kabul görmemesinde, bu bozulmaların ilk etapta önüne geçilmeyeceği düşüncesinin kamuoyunun madencilik karşı olumsuz bakmalarına da neden olduğu, bu nedenle ekosistemdeki tahribatı en aza indiren atık yönetim önlemleri alındığının net ve açık biçimde herkese gösterilmesinin önemli olduğu, ÇED raporunun sahada yapılan gözlemler, araştırmalar, incelemeler ve elde bulunan verilerle yapılan bir projenin çevreye etkisinin önceden kestirilmesi ve oluşabilecek problemlerin önlenmesi ile ilgili çok önemli bir senet olduğu, incelenen sahanın turizm alanlarına, milli parklara, orman alanlarına yakınlığı bu projenini her aşamasında tedbir ve önlemlerin çok ayrıntılı incelenmesi gerektiği, Devletin tasarrufunda olan yeraltı zenginliklerinin yine Devletin kontrolünde olan bu önemli alanda olumsuzluklara neden olunmaması için büyük gayretler gösterilmesi gerektiği,

Teleferik Hattı: Teleferik hattının Nazıltepe başlangıç olmak üzere Borçka Gölü yanında bulunan Zelosman yükleme istasyonu arasında çalıştırılacağı, Bu hattın 4808 m uzunluğunda ve 11 teleferik ayağı üzerine kurulacağı, teleferik hattı kuş uçuşu olmak üzere Hatıla Milli parkına 250 m, Kafkasör Turizm Merkezine de yine kuş uçuşu 355 m mesafede olduğu, günde 800 ton cevheri, yedekler dahil üstü tamamen kapalı 46 adet taşıma kovanı ile taşınmasının planlandığı, hat boyunca 2691 adet ağaç kesileceği, aynı zamanda tıraşlama kesim yapılacak olan bu alanın erozyona hassas hale gelebileceği, bu nedenle burada erozyona karşı uygun bitkilendirme yapılmasının taahhüt edildiği, teleferik hattı kazısı gibi durumlarda yangın, dökülme, tozuma vb. durumlar için önlemlerin alınmasının gerekli olduğu,

B)MADENCİLİK FAALİYETLERİ AÇISINDAN GENEL DEĞERLENDİRME:

Artvin ili, Merkez ilçesi Cerattepe mevkiinde bulunan 201200222 Ruhsat numaralı sahada bakır madenin yeraltı üretim yöntemi ile çıkarılacağı belirtilmiş olup, rapor madencilik faaliyetleri açısından incelenmiştir.

Madencilik faaliyetleri yeraltında bulunan cevhere ulaşmak için yapılan hazırlık çalışmaları ile başlar, üretilen cevherin zenginleştirme tesisine ulaştırılması ile devam edip, maden üretimi tamamlandıktan sonra sahanın düzenlenmesi ile tamamlanır. Bu süreç içindeki tüm faaliyetler madencilik faaliyetleri olarak tanımlanıp, dört ayrı başlık altında incelenir/değerlendirilir.

T.C.
RİZE
İDARE MAHKEMESİ
ESAS NO : 2015/470
KARAR NO : 2016/485

Bu başlıklar: Hazırlık faaliyetleri, Üretim Faaliyetleri, Üretilen cevherin zenginleştirme tesisine taşınması ve Yeniden düzenleme faaliyetleridir.

Hazırlık Faaliyetleri

Hazırlık faaliyetleri kapsamında öncelikle yerüstü tesisleri yapılacağı, maden üretimi için Güney ve Kuzey galeri olarak iki ana giriş planlandığı, karo sahası olarak adlandırılan bu girişlerin olduğu yerlerde yerüstü tesisleri yapılacağı, ayrıca 2 adet havalandırma bacası için yerüstünde düzenleme yapılacağı, Kuzey Galeri Karo sahası, madencilik faaliyetleri için gerekli yerüstü tesislerinin yapılacağı alan olduğu, bu alana Kıрма-tesisi, pasa döküm, bitkisel toprak döküm alanı ve cevher stok alanı yapılacağı, ayrıca cevherin teleferiğe yüklenmesinin de burada yapılacağı,

Üretim Faaliyetleri

Sahada cevher üretimi ara katlı kazı yöntemi ile yapılarak, cevher alınan boşlukların dışarıdan getirilecek dolgu malzemesi ile doldurulacağı, açılan boşluklara doldurulacağı için yeraltı işletmelerinin çevresel sorunlarından olan tasman olayının meydana gelmesinin mümkün olmadığı, yeraltı işletmelerindeki diğer bir sorunun Asidik Maden Drenajı (AMD) oluşumu olduğu, özellikle sülfürlü cevherlerde bu sorun daha belirgin olduğu, çalışma esnasında sülfürlü kayaçlarla temas ederek ortaya çıkacak sular için ÇED raporunun Ek-16-sayfa 57'de pasif arıtma önerildiği, işletme aşamasında oluşacak suların kontrollü bir şekilde doğaya salınması için gerekli planlamanın yapıldığı, yeraltında arakatlı kazı yöntemi ile üretilen cevherin Kuzey Galeri kullanılarak yeryüzüne çıkarılacağı, cevherin taşınmasının yeraltı kamyonları ile yapılacağı,

Cevherin Tesise Taşınması

ÇED Raporu Ek-17'de verilen Cerattepe Bakır Madeni işletme projesine göre ve ÇED raporu sayfa 10 ve 55'deki ifadeye göre yıllık tüvenan cevher üretimi 500000 ton/yıl, günlük üretimin ise ortalama 2273 ton olarak planlandığı, yeraltında üretilen cevherin Kuzey Galeri karo alanına yeraltı kamyonları ile getirileceği, burada stoklanan cevherin, lastik yükleyici ile kamyonu yüklenerek 1 km mesafedeki teleferik istasyonuna götürüleceği, teleferik istasyonuna getirilen cevherin teleferik hattı ile Zelosman mevkinde indirileceği, cevherin Eti Bakır Murgul A.Ş.'deki tesisine taşınabilmesi için devlet karayoluna indirilme alternatiflerinin değerlendirildiği, Devlet karayoluna kamyonlarla taşınması (Artvin şehir merkezinden geçerek Zeytinlik yolunu kullanarak) hem teknik, hem çevresel hemde ekonomik olarak uygun bulunmadığı, havalı kapsül boru ekonomik olmadığı için en iyi alternatif olarak Teleferik hattının seçildiğinin belirtildiği, Cerattepede üretilen cevheri taşımak için bir teleferik projesi geliştirildiği ve gerekli düzenlemelerin yapıldığı, 4470 metrelik teleferik hattında 700 kg taşıma kapasiteli 40 adet kova ile 4 m/sn hızla cevherin taşınacağı belirtildiği, bu verilere göre teleferik hattının günlük kapasitesi ise ortalama 800 ton olarak planlandığı, buna göre teleferik hattının maksimum yıllık cevher taşıma kapasitesi $365 \text{ (gün/yıl)} \times 800 \text{ (ton/gün)} = 292000 \text{ ton/yıl}$ olarak hesaplanacağı, projede önerilen yıllık 500000 ton/yıl cevher üretiminin 292000 ton/yıl taşıma kapasitesine sahip teleferik hattı ile tamamının taşınması teknik olarak mümkün görülmediği,

Sahanın Yeniden Düzenlenmesi

Madencilik faaliyetleri tamamlandıktan sonra faaliyet alanının iyileştirilmesi için yapılması gereken faaliyetlerin ÇED Raporunun Ek-34'ünde verildiği, yukarıda belirtilen hususlar dışında ÇED raporu madencilik faaliyetleri açısından ilgili mevzuata ve bilimsel esaslara göre kabul edilebilir düzeyde olduğu,

C) ORMANCILIK AÇISINDAN GENEL DEĞERLENDİRME:

Projenin uygulanacağı alanın tamamının, mülkiyeti Devletin olan orman alanı içinde kaldığı, projenin gerçekleştirileceği orman alanının bitki örtüsünün ağırlıklı olarak Doğu Ladini (Picea orientalis L.) ağaçlarından oluştuğu, bu türden başka Doğu Karadeniz Göknarı (Abies

T.C.

RİZE

İDARE MAHKEMESİ

ESAS NO : 2015/470

KARAR NO : 2016/485

nordmanniana subsp.) ağaçlarının da karışıma girdiği, orman alanı içinde özellikle güney bakılarda, Sarıçam (Pinus sylvestris L.) ağaçları da münferit veya gruplar halinde karışıma katıldığı, orman içinde ayrıca münferit olarak, Titrek Kavak (Populus tremula), Doğu Kayını (Fagus orientalis), Meşe (Quercus petraea), Kuş üvezi (Sorbus aucuparia), Keçi söğüdü (Salix caprea) bireyleri de bulunduğu, Orman alanı içinde alt tabakada, mor çiçekli orman gülü (Rhododendron ponticum), Sarı çiçekli orman gülü (Rhododendron luteum), Papaz külahlı (Euonymus latifolius) vb. çalılarının yanı sıra, Çan çiçeği (Campanula ranunculoides), Beyaz çiçekli deve diken (Carlina gummifera), Kartal eğreltisi (Pteridium aquilium), Üçgül (Trifolium sp.), Aslan pençesi (Alchemilla vulgaris) gibi otsu bitkiler de bulunduğu, proje sahasının kapsadığı orman amenajman planı meşçere haritalarında bu arazinin; Lcd3, LÇscd3, LGcd3 orta ve kalın ağaçlık çağında, tam kapalı (toprağı %71 ve yukarıda siperleyen) saf ladin, ladin-sarıçam, ladin-gökmar karışık ormanı simgeleri ile gösterilmiş devlet ormanı içinde olduğu, projenin uygulanmasında kesilecek orman ağacı sayısı büyük oranda teleferik hattının kurulacağı alanda olmakla beraber, bir kısmı da maden ağız ile teleferik hattına ulaşacak olan ve halihazırda (daha önceden oluşturulmuş) mevcut yolun genişletilmesi aşamasında kesilecek olan ağaçlar olmak üzere toplam 3314 adet olarak belirtildiği, ormandaki birim alanda bulunan ağaç sayısı dikkate alınıp, maden çıkarılmasında kapalı galeri işletme yönteminin kullanılacağı, çıkarılacak cevherin teleferik hattına taşınmasında da mevcut yolların genişletilerek kullanılacağı ve teleferik hattının kurulması gibi unsurlar dikkate alındığında, kesilecek ağaç sayısının yaklaşık olarak doğru tespit edildiği, kesimi yapılacak ağaçların çoğunun teleferik hattı üzerinde olacağı, burada alanda ağaç kesimi ve temizliği yapılacağından, eğimli arazi olması sebebiyle, erozyonu önleyici tedbirlerin alınmasının gerekli olduğu, ÇED raporunda bu durumun ifade edilmiş olup, titizlikte uygulanması gerektiği, maden işletmesinin ormancılık yönünden sebep olabileceği önemli sorunlardan birisinin böcek tasallutu olduğu, zira, ladin türünün saf veya karışık olarak bulunduğu Artvin İli ormanlarında (Gürcistan ormanlarından kaynaklanan ve ülkemizde etkili olan) 1970'li yıllardan beri böcek tahribatı sorunu yaşamakta olup böceklerle mücadele için önemli miktarda emek ve sermaye harcandığı, bu ormanlarda, Dev kabuk böceği (Dendroctonus micans) ve Onikidişli kabuk böceği (Ips sexdentatus) zararı ile günümüze kadar binlerce ağacın öldüğü, böcek zararı ve buna karşı mücadelenin halen ciddi biçimde sürdürüldüğü, yapılan böcek mücadelesi sonucunda önemli oranda başarı elde edildiği ve son yıllarda böcek zararının yoğunluğunun azaldığı, bir böceğin zararlı olmasına neden olan etkenlerin çok çeşitli olduğu, çoğunun iklimsel etkenlerden kaynaklandığı, dolayısıyla maden alanında eğer bir önceki ÇED raporunda belirtildiği gibi, açık alan işletme ve çıkarılan malzemenin kamyonlar ile taşınması durumunda bölgede var olan böcek zararının, bölgede oluşacak toz kirliliğinin bitkilerin gelişmesinin üzerinde yaratacağı olduğu olumsuz gelişmeler sonucu (ağaçların beslenememesi, zayıf düşmesi gibi durumlardan dolayı) artmasına neden olabileceği, ancak yeni oluşturan ÇED raporunda madencilik faaliyetinin kapalı galeri madenciliği şeklinde olacağı ve çıkarılan malzemenin teleferik hattı (kapalı taşıma kovaları) ile taşınması ön görüldüğü için toz salınımının en asgari düzeyde olabileceği ve bununda orman ekosistem üzerinde böceklerin zararının çok fazla miktarda olması yönünde tetikleme yapmayacağı, ayrıca aynı alanlarda böcekler için tedbirlerin alınacağı ve uygulamasının yapılacağı da belirtildiği, bir önceki ÇED raporunda, Cerattepe'den çıkarılan madenin Murgula taşınması için belirlenen güzergahların, orman, şehir ve insan sağlığına olan zararının oldukça yüksek olduğu, bu durum dosyada mevcut 08.09.2014 tarihli bilirkişi kurulu raporunda da ifade edildiği, söz konusu bilirkişi kurulu raporunda bu durum; "ÇED raporuna göre çıkarılan bakır cevherinin Murgul'daki flotasyon tesisine taşınması ve orada zenginleştirilmesi planlandığı, bu nedenle Cerattepe'den çıkartılan cevherin tüvenan olarak Murgul'a en ekonomik ve çevreyi en az rahatsız edecek şekilde

taşınmasının düşünüldüğü, bu amaçla dört adet güzergâhın belirlendiği ve bu seçenekler üzerinde etüt yapıldığı, mevcut orman yolunun 1,5 m genişletilmesi ve bazı kısımlarda az miktarda meşelik ve baltalık kesimini gerektirmesi, yerleşim ve görünüm alanları dışında kalması nedenleri Cerattepe / Zeytinlik / Artvin Köprübaşı / Borçka / Murgul Damar Tesis (97 km) güzergâhının tercih edildiği, ancak söz konusu maden sahasının neredeyse tamamen ormanlık olduğu bu bölgede yapılacak olan uzun yol ağının orman ekosistemini parçalayan, sarp arazideki eğimli yamaçların arasındaki bağlantıyı koparan ve dolayısı ile bölgedeki olası heyelan olaylarını tetikleyeceği, özellikle yolların inşa edilmesi sırasında yol şevlerinin belli bir eğimle yapılmaması veya yağış sularını düzenli bir şekilde uzaklaştırmak amaçlı drenaj hendeklerinin yapılmaması gibi yanlış teknikler yağış sularının yollardan içeri sızarak yamaçları ağırlaştırması ile bölgenin heyelanlar açısından daha riskli olmasına neden olacağı, çıkarılması düşünülen cevherin yolun büyük bölümünün düşük yol standartları nedeniyle kamyonlarla taşınması yollarda farklı oturmalar, çökmeler ve drenaj sorunları başta trafik güvenliği açısından da önemli riskler oluşturacağı, taşıma sırasında örtü-şilte gibi koruyucu örtüleri kullanmamasına bağlı olarak kamyonlardan dökülebilecek %9-10 oranında bakır bulunan malzemenin çevre ve canlı sağlığı açısından tehlike oluşturabileceği” şeklinde ifade edilerek belirtilmiştir. Bir önceki CED raporunda uygulanması ön görülen yolların yapılması ve bu yollar üzerinden kamyonlarla Cerattepe’den Murgul’a kamyon ile çıkarılan malzemenin taşınmasının büyük sorunlar teşkil edeceği, ancak son alınan ÇED raporunda bu durumun sakıncalarının görüldüğü ve ilave yeni yol yapımına gerek olmadan, kamyon ile Cerattepe-Artvin şehir merkezi arasını geçme planı devre dışı bırakılarak yeni bir taşıma modeli oluşturulduğu, bu modelde çıkarılan madenin yapımı ön görülen teleferik hattı ile Artvin dışına çıkarılması ve oradan kamyon ile Murgula transferinin planlandığı, bu haliyle uygulamaya girildiğinde projenin çıkarılan malzemenin çevreye, orman ekosistemine zararı en aza indirildiği, doğa içerisinde yapılan maden faaliyetlerinin doğaya az veya çok oranda bir olumsuz etkisi olduğu, hiçbir olumsuz etki olmadan (sıfır zarar) çalışma yapmanın mümkün olmadığı, önemli olan hususun yapılacak faaliyetin doğaya en az zararlı yapılması, mevcut ekosistemlerin devamlılığının sağlanmasına hassas bir şekilde dikkat edilmesi gerektiğinin olduğu, Cerattepe’de yapılması planlanan maden işletmeciliğinin kapalı galeri şeklinde yapılacak olması ve çıkarılan madenin teleferik hattı ile taşınacak olsa bile, söz konusu alan içerisinde, yol yapımı (galeri ağız ve teleferik hattı yükleme arası yol genişletme çalışmaları) ve teleferik hattının kurulacağı alan üzerinde ağaç kesiminden kaynaklanan bitki örtüsünün az da olsa zarar görebileceği öngörüldüğü, bu durumda, söz konusu ÇED raporunun EK-30 kısmında, Flora ve Vejetasyon Değerlendirme Raporunda gerekli önlemlerin neler olabileceği ve dikkat edilmesi gereken konular detaylı bir şekilde ifade edildiği, proje uygulama aşamasında yukarıda ifade edilmeye çalışılan bitkiler konusunda gerekli hassasiyetin gösterilmesi durumunda, projenin uygulanmasında flora açısından bir sakıncanın olmayacağı, proje uygulaması bitirdikten sonra alanın yeniden ağaçlandırılması için üst toprağın muhafaza edileceği alanın belirtildiği, toprağın muhafazası ve alanın yeniden ağaçlandırılması sürecine ilişkin önlemlerin bilimsel ölçütlere uygun olarak ifade edildiği ve yeterli olduğu,

D) ZİRAAT MÜHENDİSLİĞİ AÇISINDAN GENEL DEĞERLENDİRME

Proje sahasındaki arazinin fazla eğimli ve toprak derinliğinin sığ olması nedeniyle tarımsal amaçlı kullanıma elverişli olmadığı için “VII. Sınıf Arazi” kabiliyet sınıflarında yer aldığı, bu tür arazilerin yaban hayatı, ormancılık ve sınırlı düzeyde otlama faaliyetleri için uygun olduğu, ekim ve dikim işlemlerinin yapıldığı tarımsal faaliyetler için uygun olmadığı, proje sahasının bulunduğu alanın tamamen orman vasfında arazi olduğu, proje sahası içerisinde tarım arazisi bulunmadığı, proje sahasına yakın (700-1000 m) dere kenarları boyunca oldukça eğimli topoğrafik yapıya sahip alanlarda çiftçilerin toprak koruyucu önlemler (teraslama, taş duvarlar) alarak ormandan açmış

T.C.

RİZE

İDARE MAHKEMESİ

ESAS NO : 2015/470

KARAR NO : 2016/485

oldukları çok az miktarda tarım arazilerinin yer aldığı, proje sahasındaki arazi tarım dışı ormanla kaplı "VII Sınıf Diğer Araziler" grubunda yer almakta ve üzerinde tarımsal faaliyet bulunmadığından, ÇED raporundaki veriler ile bir arada değerlendirildiğinde tarıma herhangi bir olumsuz etkisinin olmadığını değerlendirildiği,

E) İNŞAAT MÜHENDİSLİĞİ AÇISINDAN DEĞERLENDİRME:

Dava konusu ÇED raporuna göre çıkarılan bakır cevherinin Murgul'daki flotasyon tesisine taşınması ve orada zenginleştirilmesinin planlandığı, dolayısıyla Murgul'daki işletmede yapılmış inceleme ve araştırmaların bulunduğu, geleceğe ışık tutması bakımından, çok yakın geçmişte tamamlanmış bir çalışmaya değinmenin gerektiği: Aralık 2010 ile Kasım 2011 tarihleri arasında Aşağı Çoruh Havzası'nda, Borçka Baraj Gölü ve bu barajı besleyen Çoruh Nehri ve Murgul Çayı dahil seçilen 12 istasyonda 12 ay boyunca gerçekleştirilen akademik amaçlı bir çalışmada, yerinde bulanıklık ölçümleri ve alınan ham su örneklerinin laboratuvarında (Karadeniz Teknik Üniversitesi, Mühendislik Fakültesi, İnşaat Mühendisliği Bölümü, Hidrolik Laboratuvarı, Trabzon) filtrasyonu neticesinde askıda katı madde (AKM) tayinleri gerçekleştirildiği, proje kapsamında; 13.08.2011 tarihinde onuncusunu gerçekleştirilen arazi çalışmasında 3000 NTU'ya kadar bulanıklık ölçüm özelliğine sahip "Self Cleaning Turbidity" sensörü (Hyrolab DS5 isimli sonda) bulanıklığın 3000 NTU'nun çok çok üzerinde olması sebebiyle ölçüm alınmadığı, AKM de 30,950.5 mg/L gibi bir benzerine ender rastlanır bir konsantrasyon olarak tespit edilmiştir. Aynı bölgede 16.09.2011 tarihinde onbirincisini gerçekleştirilen arazi çalışmasında da 3000 NTU'ya kadar bulanıklık ölçüm özelliğine sahip "Self Cleaning Turbidity" sensörü (Hyrolab DS5 isimli sonda) bulanıklığın 3000 NTU'nun çok çok üzerinde olması sebebiyle yine ölçüm alınmadığı, AKM ise bu kez 170,063.5 mg/L olarak tespit edildiği, ETİ Bakır A.Ş.'nin Murgul İlçesi'nde bakır üretim tesislerinden yapılan deşarjlar neticesinde, Murgul Çayından gri çamur akmaları görüldüğü, dolayısıyla madenin taşınacağı tesisten çevreye kirlilik yaratacak maddelerin salınmaması gerektiği, Yıllık 292000 ton/yıl ton cevherin ETİ Bakır A.Ş.'nin Murgul İlçesi'nde bulunan tesislere taşınması ve burada işlenmesi söz konusu olduğu düşünüldüğünde yaşanan olumsuzlukların olmaması için Su Kirliliği Kontrolü Yönetmeliğindeki hükümlere uyulması gerektiği ve ÇED raporundaki taahhütlerin Çevre Şehircilik Bakanlığı tarafından denetlenmesi gerektiği, işletme nedeniyle Murgul Çayı dolayısıyla da Borçka Baraj Gölü'nü olumsuz etkilenmemesi için işletme aşamasında kontrol mekanizmasının aksatılmadan uygulanması gerektiği, söz konusu cevherleşmenin üretim işleminin Cerattepe sahasında değil de ETİ BAKIR A.Ş.'ne ait Murgul Bakır İşletmesinde yapılacağı, flatasyon işlemi proje sahasında yapılmayacağından, dava konusu edilen madenin çıkarılacağı alanda ayırma işleminden doğabilecek bir kirlilik yükü beklenmediği " yönünde görüş ve kanaate yer verilmiştir.

Bununla birlikte dava konusu projenin Çevre, Maden, Ziraat, Orman, İnşaat (Hidroloji) Mühendisliği yönlerinden değerlendirilmesinden sonra dava konusu madencilik projesi için bilirkişilere yöneltilen sorular da ayrı ayrı cevaplandırılmıştır.

1. Projenin gerçekleştirileceği alanın orman vasfını taşıyıp taşımadığı, bu alanda doğal yapının ne tür bir özellik arz ettiği, bakır madeni çıkarma faaliyeti ve kırma eleme tesisinin çevreye etkisi:

Madenin yeraltı madenciliği yoluyla "kapalı ocak işletme yöntemi" ile çıkarılacak olması sebebiyle, yer üstündeki orman varlığının zarar görmesi söz konusu olmadan madencilik yapılacağından, orman ekosistemine zarar verilmeyeceği, proje kapsamında yapılması öngörülen teleferik hattının orman tahribatını büyük ölçüde önleyeceği, Rize İdare Mahkemesinin 2013/484 E. sayılı dosyası kapsamında alınan bilirkişi raporunda ve Mahkemenin iptal kararının ilgili bölümlerinde teleferik hattının projede yer almadığı dönemde orman tahribatına geniş yer verildiği görülmekte olup projenin teleferik hattı dahil edilmiş mevcut hali ile gerek orman tahribatı, gerek

T.C.

RİZE

İDARE MAHKEMESİ

ESAS NO : 2015/470

KARAR NO : 2016/485

toz oluşumu ve gerekse orman yangınları ile dev kabuk böceği zararlısına ilişkin olarak ÇED Raporunda yer verilen önlemlerin yeterli olduğu, kesileceği bildirilen 3314 ağacın türleri itibariyle endemik olmadıkları ve projenin ülke ekonomisine katkısı değerlendirildiğinde makûl olduğu, bununla birlikte proje kapsamında söz konusu orman alanları için kamulaştırma gündeme gelmeyeceğinden 6831 sayılı Orman Kanunu'nun 17. maddesi gereği gerekli izinlerin alınacağına taahhüt edildiği,

2. Proje sahasının jeolojik yapısı incelenerek bu alanın heyelanlı bölge olup olmadığı, ağaç kesimi ile galerilerin açılması ve bakır madeni çıkarılması faaliyeti sırasında proje alanında heyelan veya benzeri bir yeryüzü hareketliliği olup olmayacağı, heyelan konusunda ÇED raporunda yapılan tespitlerin ve tedbirlerin yeterli olup olmayacağı,

ÇED Raporunun ekinde Ek-16'da detaylarının yer aldığı "Jeolojik, Jeoteknik ve Hidrojeolojik Rapor" da yapılan iki boyutlu analizde basitleştirilmiş Bishop yöntemi kullanılmış, yöntemde dairesel kayma yüzeyleri için hesaplamalar yapıldığı, bu yöntemlerle hesaplanan güvenlik katsayılarına %0.1 gibi bir farkla çok yakın güvenlik katsayıları elde edilen bu yöntemle yapılan analizler sonucu maden işletmesi sırasında ve sonrasında mevcut durum itibariyle gerekli önlemlerin alınması durumunda kütle hareketi problemi ile karşılaşılmayacağı, inceleme alanında yapılacak olan her türlü yapılarda 14.07.2007 tarih ve 26582 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanıp yürürlüğe girmiş olan "Afet Bölgelerinde Yapılacak Yapılar Hakkında Yönetmelik"te bulunan hususlara titizlikle uyulacağı da ayrıca taahhüt edildiği, yukarıda yer verildiği üzere proje kapsamında toplam 3314 ağaç kesileceği, bu miktardaki ağacın kesilmesinin bilimsel olarak bölgedeki heyelanları tetiklemeyeceği, maden işletme yönteminin kapalı ocak olması, maden cevherinin çıkarılması ile dolgu yapılmasına eş zamanlı olarak olanak veren arakatlı dolgulu sistemin ÇED raporunda üretim yöntemi olarak belirlenmiş olması, heyelan riskinin bertarafı için yapılan inceleme ve araştırmalar kapsamında cevher çıkarma işlemi ile pasa yönetimi hususlarında ÇED Raporunda açıklanan risk ve önlemlerin bilimsel hesaplamalara dayanması, 5 metreden alçak şevlerle ilerlemesi durumunda bölgedeki kayaç yapısı itibariyle herhangi bir riskin bulunmaması, özellikle küçük çaplı ankraj ve/veya bu şevlerde en az 3 metre yükseklikte tasarlanacak dayanma yapılarının stabilite problemini ortadan kaldıracak oluşu, bu şekilde çalışması durumunda herhangi bir kütle hareketinin söz konusu olmayacağı, tahkimat ve dolgu ile stabilite ve patlatmalar ile ilgili olarak ÇED Raporunda yer alan hesaplamaların bilimsel olarak tarafımızca da teyit edildiği dikkate alındığında, projenin mevcut hali ile ÇED raporunun heyelan açısından tüm riskleri içerdiği ve bu risklerin önlemlerinin ve alınacak tedbirlerin ÇED raporunda yer aldığı,

3. Projenin orman ekosistemi Üzerindeki Etkileri:

Cevherin nakliyesi sırasında oluşması muhtemel toz ve gazların orman ekosistemine olumsuz etkilerini ortadan kaldırmak amacıyla Teleferik hattı projesinin geliştirildiği, bu kapsamda çıkarılan cevher Artvin-Borçka Karayolu üzerinde, Zelosman Mevkiinde kurulacak olan yükleme istasyonuna, planlanan teleferik projesi ile taşınacağı, söz konusu teleferik hattı projesi cevherin yükleme istasyonuna taşınması için yeni yol yapımı, yol genişletme çalışmaları kapsamında ağaç kesimini ve tozuma etkilerini en aza indirmek için cevherin nakliyesi amacıyla kullanılacağı, sonuç olarak proje kapsamında inşa edilecek teleferik hattı ve madende kapalı ocak işletme yöntemi kullanılacak olması sebebiyle projenin orman ekosistemi üzerinde ciddi derecede bir olumsuz etkisinin bulunmayacağı,

4. Projenin tarım arazileri üzerindeki etkileri:

Keşif yapılan proje sahasındaki arazi Tarım ve Köyişleri Bakanlığı Tarımsal Üretim ve Geliştirme Genel Müdürlüğü (TÜGEM) nün "Toprak ve Arazi Sınıflaması Standartları Teknik Talimatı" na göre değerlendirildiğinde, toprak derinliği bakımından sığ (50 cm'den az), ortalama

yıllık yağışın 650 mm'nin üstünde (662 mm) ve eğim derecesinin %8'den çok fazla (%30-40 civarlarında) olması, sulama ile tarım yapmaya uygun olmaması nedenleriyle, mutlak, özel, dikili ve marjinal tarım arazilerine girmediği, tarım dışı ormanla kaplı diğer araziler grubunda yer aldığı, proje sahasındaki arazi tarım dışı ormanla kaplı "VII Sınıf Diğer Araziler" grubunda yer aldığı ve üzerinde tarımsal faaliyet bulunmadığından, ÇED raporundaki veriler ile bir arada değerlendirildiğinde tarıma herhangi bir olumsuz etkisinin beklenmediği, Cerattepe'de gerçekleştirilmesi planlanan madencilik faaliyeti dolayısıyla çevreye herhangi bir zarar verilmeyeceği, ÇED raporunda projeden kaynaklanacak emisyonların yönetmelik ve standartlarda belirtilen kontrol tedbirlerinin uygulanması emisyonların azalması sağlayacak önlemlerin alınacağını taahhüt edildiği,

5. Proje kapsamında atıksuların nasıl bertaraf edileceği, atıksu deşarjının ekosisteme etkileri:

Proje kapsamında yeraltı maden galerilerinden çıkan sular işletme sonrası da izlenecek ve arıtma işlemi devam ederek doğal ortama bırakılacağı, bu izleme ve arıtımın izlenen parametrelerin stabil hale geldiği duruma kadar sürdürüleceği, stabil olduğu durum ölçüm sonuçları ile yetkili mercilere bildirileceği ve bu durum sonucuna göre sahanın tamamen terk edileceği, maden cevheri ile veya reaktif kaya ile temasta olan bütün suların toplanarak arıtılmak üzere arıtma sistemine sevk edileceği, ayrıca projeye ilişkin olarak DSİ'nin görüşüne paralel olarak proje kapsamında gerekli izinler alınıp işletmeye geçildikten sonra pasif arıtmanın yeterli olmaması durumunda gerekli hesaplamaların yapılarak o günün teknolojik koşulları değerlendirilerek en uygun kimyasal arıtma yöntemi seçilerek kimyasal arıtma yapılacağı taahhüt edildiği, proje kapsamında 31.12.2014 tarih ve 25687 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Su Kirliliği Yönetmeliği hükümlerine riayet edileceği de taahhüt edildiği, ÇED raporunda bu konu hakkındaki önlemlerin yeterli olduğu, Çed raporundaki atık su bertaraf yönteminin, çökeltim sistemi ve arıtma usulü ile ocak içinde kurulması planlanan drenaj sisteminin uygulanması durumunda işletme esnasında açığa çıkacak atık suların ekosisteme herhangi bir olumsuz etkisinin olmayacağı hususunun vurgulandığı,

6. Cevher çıkarma işlemi sonucunda oluşması muhtemel metal zehirliliğinin yeraltı ve yüzeysel sularına olabilecek etkileri:

Proje kapsamında madenlerin çıkarılması esnasında kükürt veya kükürtlü bileşiklerin çözünerek hava ve suyun etkisi ile asit oluşturma ihtimalinin çok düşük olduğu, hesaplanan değerler sülfürlü cevherlerin çözünürlüğünün önemsiz derecede küçük olduğunu gösterdiği, yapılacak pH ölçümlerinden elde edilen değerlere bağlı olarak asitlik oranına göre sırasıyla kireçtaşı, kireç kaymağı ve sodyum hidroksit kullanılarak nötrleştirme yapılması halinde Cerattepe'de gerçekleştirilmesi planlanan madencilik faaliyeti dolayısıyla oluşması muhtemel asitliğin önüne geçileceği ve çevreye herhangi bir zarar verilmeyeceği, asit maden drenajı oluşması durumunda muhtemel pH değerlerine karşılık kullanılacak kimyasalların listesi ifadelerine yer verildiğinden belirtilen işlemler uygulanarak çevreye ve insan sağlığına olabilecek etkilerin ortadan kaldırılacağı yönünde cevap verildiği,

7. Cevher çıkarma işlemi sonucunda oluşacak gazların sülfirik ve nitrik asite dönüşerek asit yağmuruna yol açma tehlikesinin toprak, su ve bitki örtüsünü etkilemesi;

Yapılacak olan cevher çıkartma işleminde araç egzozları dışında endüstriyel amaçlı herhangi bir fosil yakıt tüketiminin yapılmayacağı, ayrıca raporda oluşması muhtemel asitlik ve alınacak önlemler konusunda da yapılacak pH ölçümlerinden elde edilen değerlere bağlı olarak asitlik oranına göre sırasıyla kireçtaşı, kireç kaymağı ve sodyum hidroksit kullanılarak nötrleştirme yapılması halinde, Cerattepe'de gerçekleştirilmesi planlanan madencilik faaliyeti dolayısıyla oluşması muhtemel asitliğin önüne geçileceği ve çevreye herhangi bir zarar

verilmeyeceği, yine ÇED raporunda projeden kaynaklanacak emisyonların yönetmelik ve standartlarda belirtilen kontrol tedbirlerinin uygulanması emisyonların azalması sağlayacak önlemlerin alınacağı taahhüt edildiği yönüne cevap verildiği,

8. Asit Maden Drenajı oluşması, su havzaları ve yeraltı sularına etkileri, alınacak önlemler:

Asit Maden Drenajı kavramı madencilik sektörünü en çok ilgilendiren konulardan biri olduğu ve genel anlamıyla özellikle sülfürlü minerallerin su ve oksijen ile teması ve buna bağlı olarak ayrışması sonucu ortaya çıkan asit karakterli suların çevresel problem oluşturma özelliklerine sahip olmasından ileri geldiği, dava dosyası, ÇED raporu ve ekleri incelendiğinde, "Kükürtlü bileşiklerin (pirit veya kalkopirit) hava ve su ile buluşmasından sülfirik asit oluşumu kolay bir tepkime olmadığı, eğer madenin çıkarılması esnasında kükürtlü bileşiklerin su ve havanın birleşmesi ile suların asitliğine sebep olacak ise bu madenler çıkarılsa da çıkarılmasa da o bölgenin kayaç yapısı ve niteliğinden kaynaklı olarak bölgedeki sular asidik karakter taşıyacağı, çünkü yağın yağmur ve kar suları, toprak örtüsü altından süzülerek özellikle vadilerin tabanından yerüstüne çıktığı, dolayısıyla bölgede asit oluşumu gerçekleşecek ise bu şekilde de olabileceği, özette madenin çıkarılması ve taşınması esnasında asla bir gaz oluşumu ve buna bağlı asit yağmurlarının oluşumu söz konusu olmadığı, üstelik nitrik asit oluşumunu iddia etmek ise bilimsel gerçekler ile bağdaşmayacağı, zira Şili güherçilesi hariç dünyada hiçbir kaya yapısında azotlu bileşikler bulunmadığı, azot ve bileşiklerinin bulunmadığı kayalarda nitrik asit oluşumundan bahsetmek bilimsel gerçeklere aykırı bir durum olduğu, Cerattepe'de gerçekleştirilmesi planlanan madencilik faaliyeti dolayısıyla oluşması muhtemel asitliğin önüne geçileceği ve çevreye herhangi bir zarar verilmeyeceği yönünde görüş verildiği,

9. Çökeltim Havuzlarındaki kirlilik konsantrasyonunun dengelenme yöntemleri ve bu yöntemlerinin etkilerinin nasıl en aza indirileceği;

ÇED Raporu içeriğinde yer aldığı üzere ocak içinde dolgudan drene edilen sular ile kaya kütlelerinden sızma/akma yoluyla ocak içine gelen sular drenaj/su atım kanalları ile ocak dışına alınacağı, tüm ocağı kapsayacak şekilde bir drenaj sisteminin tasarımı yapılacağı, Her katta üretim galerilerinden drenaj ile açığa çıkan sular borularla taban yolu kenarında oluşturulan 400 mm \varnothing 400 mm drenaj kanalına aktarılarak kanallar her taban yolunun sonundaki Kat Çökertme Havuzuna suları ileteceği ve borularla düşey yönde birbirleri ile irtibatlandırılan bu havuzlardan akan suların 1959 katına ve oradan da Güney Galeri üzerinde oluşturulmuş olan Dinlendirme Havuz Sistemine geleceği, su bu havuzlar sisteminde sırayla Dinlendirme, pH Dengeleme ve Geri Kazanım/Dinlendirme havuzlarına aktarılıp içeriğindeki katı atıkların çöktürülen suların pompa ile Geri Kazanım Su deposuna basılacağı ve buraya gelen su dolgu hazırlama amacıyla kullanılacağı beyan edildiği, öngörülen risklere karşılık olarak asit maden ve asit kaya drenajı sularının arıtılması ile ilgili olarak kullanılan yeterli ve uygulanabilir taahhütlerin ÇED raporunda yer aldığı belirtilmiştir,

10. Oluşacak toz ve gazların orman ekosistemine etkileri ve nakliye sırasında yollarda meydana gelebilecek tahribat;

Daha önceki ÇED Raporu hakkında Rize İdare Mahkemesinin 2013/484 E. sayılı dosyasında alınan bilirkişi raporunda ve Mahkemenin iptal kararında belirtilen "cevherin nakliyesi sırasında oluşması muhtemel toz ve gazların orman ekosistemine olumsuz etkilerini" ortadan kaldırmak amacıyla teleferik hattı projesinin geliştirildiği, yeraltında arakatlı kazı yöntemi ile üretilecek olan cevher Kuzey Galeri kullanılarak yeryüzüne çıkarılacağı, cevherin taşınmasının yeraltı kamyonları ile yapılacağı, yerüstüne çıkarılan cevher karo sahasında 30 ton kapasiteli kamyonlara aktarılarak, 1km mesafedeki teleferik istasyonuna taşınacağı, buna göre teleferik

hattının maksimum yıllık cevher taşıma kapasitesi $365 \text{ (gün/yıl)} \times 800 \text{ (ton/gün)} = 292000 \text{ ton/yıl}$ olarak hesaplandığı, projede önerilen yıllık 500000 ton/yıl cevher üretiminin 292000 ton/yıl taşıma kapasitesine sahip teleferik hattı ile tamamının taşınması teknik olarak mümkün görülmediği, bu kapsamda çıkarılan cevher Artvin-Borçka Karayolu üzerinde, Zelosman Mevkiinde kurulacak olan yükleme istasyonuna, planlanan teleferik projesi ile taşınacağı, söz konusu teleferik hattı projesi cevherin yükleme istasyonuna taşınması için yeni yol yapımı, yol genişletme çalışmaları kapsamında ağaç kesimini ve tozuma etkilerini en aza indirmek için cevherin nakliyesi amacıyla kullanılacağı, oluşacak emisyonların yönetmelik standartları içinde kalacağını beyan edildiği, madenin işletilmesinden kaynaklanan emisyon katılmadan hava kalitesi dağılım modellemesi yapıldığı, bu hali ile de partikül madde ve toz dağılım haritaları emisyonların, maden sahasının rüzgar ve topoğrafya etkisi ile güneydoğusundaki bölgelere yayılan bir emisyon bıraktığı gözlemlendiği, bakır madeni sahasının güneydoğusunda kalan orman alanlarının özellikle de ilgili bakanlığın, Kültür ve Turizm Koruma ve Gelişim Bölge Listesinde yer alan Artvin Kafkasör Turizm Merkezine kuş uçuşu 350 m uzaklıkta olması toz emisyonları etkisi altında kalabileceği toz emisyon haritalarından görüldüğü, bu konuda gerekli önlem ve tedbirlerin alınması gerektiği.

11. Böcek tahribatının orman ekosistemine etkileri:

Konu ile ilgili olarak hazırlanan raporlarda; proje kapsamındaki madencilik faaliyetleri başlamadan dahi söz konusu ormanda böcek tahribatının bulunduğu tespit edildiği, konu ile ilgili bilgilere ÇED Raporu Bölüm 4.7.b)' de yer verildiği, bu açıklamalar dikkate alındığında, böcek tahribatı ile ilgili olarak ÇED Raporunda yer verilen açıklamaların bilimsel olarak uygun olduğu ve konuya ilişkin taahhütlerin yeterli olduğu sonuç ve kanaatine varıldığı,

12. Döküm Alanlarında Oluşabilecek Heyelan ve Kayma Tehlikesine Karşı Alınacak Önlemler:

Dava dosyası incelendiğinde proje sahasındaki her türlü faaliyet için heyelan ve kayma riski göz önünde bulundurularak, "Arazideki Zemin Oluşumlarının Geoteknik Özellikleri-Mineral Toprak ve Pasa Döküm Sahası Düzenlemesi" Raporunda Karadeniz Teknik Üniversitesi İnşaat Mühendisliği Bölümü Öğretim Üyesi Yrd. Doç. Dr. Erol Şadoğlu tarafından hazırlanmış ÇED Raporu ekinde mühendislik hesaplamaları yapıldığı, yapılan geoteknik araştırmalardan ve arazi çalışmalarından, maden faaliyetlerinden etkilenen sahanın eğimli bir arazi olmasına rağmen, zemin tabakası kalınlığının az olması sebebiyle en elverişsiz durum olan zeminin suya doygun olduğu anda deprem oluşması durumunda dahi yeterli güvenlik sağlandığı, ayrıca, maden faaliyetlerinin yapılacağı bölgede ilaveten aşağıdaki önlemlerin de alınacağı,

1. Teleferik hattı boyunca bodur ağaçlar dikileceği, böylece yağışın tamamının hızlı bir şekilde zemine ulaşmasının engelleneceği,

2. Bu önlemlerin, istenen amaca yeterli derecede hizmet edip etmediği maden faaliyetleri sırasında takip edileceği, eğer, herhangi bir sorun gözlemlenirse problemler bölgelere yüzeysel drenaj sistemi de dahil olmak üzere gerekli önlemler alınacağı, birikişi heyetimize keşif esnasında maden girişinde Şekil 14'te fotoğrafı verilen alanın, bir kayma alanı olmayıp daha önce açılan galeriden açığa çıkan pasanın döküm alanında zamana bağlı olarak gelişen zemin oturmasından kaynaklanan bir çökme olduğu,

13. Döküm alanlarında ve çökeltim havuzlarında geçirimsizliğin sağlanması için alınacak önlemler:

Proje kapsamında pasa döküm sahasından 11000 m³ zemin tabakasının kaya yüzeyi üzerinden sınırlı Şekil 16'da gösterilen alana stoklanmasının planlandığı, böylece, bitkisel toprak korunmuş olacak ve maden faaliyetleri tamamlandığında arazinin eski haline dönüştürülmesinde kullanılacağı taahhüt edildiği, ayrıca, bu bölgenin yüzey sularından etkilenmemesi için kafa

hedeği oluşturulacak olduğu ve yüzeysel sular böylece drene edileceği, bu kafa hedeğinin kanallarla en yakın su toplama çizgisine suyu ulaştıracak şekilde tasarlanacağı, depolama alanındaki pasa malzemesinde ve stoklanan cevherden yağmur ve kar nedeniyle oluşacak sızıntı sularının, yeraltı suyuna karışmasını engelleyecek geçirimsizlik sağlanacağı, bunun için kil-bentonit karışımı sahaya serileceği, bunun üzerine yüksek yoğunluklu polietilen (geomembran) örtü serilerek geçirimsizlik sağlanacağı taahhütü ÇED raporunda bulunduğu, birinci geomembran tabakası üzerine en az 10 cm kalınlığında kum koruma tabakası ve bunu takiben drenaj boruları içeren, en az 30 cm kalınlığında drenaj tabakası oluşturulduktan sonra ikinci geomembran tabakası serileceği, bu tabaka üzerine 20 cm stabilize dolgu yapılacağı ve bunun üzerine püskürtme beton uygulanacağı, iki membran tabaka arasındaki sızıntı sularının tahliyesi için ve diğer yüzey sularının tahliyesi için drenaj sistemi oluşturulacağı, membranlar arasındaki drenaj sistemi de 10 cm çapında 5 m aralıklarla paralel yerleştirilen boru sistemi ile oluşturulacağı, bu drenaj sistemi de kollektor'e ve buradan da asit kaya drenaj havuzuna bağlanacağı, depolama alanında sızdırmazlık için yapılacak tüm imalatlar maden faaliyetleri tamamlandığında sökülecek ve galerilerde dolgu yapmada kullanılacağı, bu malzemelerden plastik kökenli olanlar geri dönüşümde değerlendirileceği, sızdırmazlık tabakasının stabilitesi, pasa sahasının başında ve orta kısmında açılacak kanallarda yeterli uzunluktaki geomembranın ankraj uzunluğu sağlayacak şekilde gömülerek sağlanacağı, (Gulhati ve Datta, 2008). Geomembran ile zemin tabakaları arasındaki gerekli aderansı sağlamak için pürüzlü geomembran (textured geomembrane) kullanılacağı, tüm pasa döküm sahalarında eğim ve geomembrane-zemin arasındaki aderans ve sürtünme katsayıları göz önüne alınarak stabilite hesapları yapılacak gerekli bulunan kısımlara ilaveten aderans kanalları açılacağı, bu arazide daha önceden ağaç kesimi yapılmış olup yeni bir kesim yapılmayacağı, ihtiyaç olması halinde bu arazideki toprak sıyrılıp mineral toprak için ayrılan depo bölgesinde biriktirileceği ve burasının pasa depolama için kullanılacağı, bu arazinin toplam alanının 4605 metrekare olduğu, bu sahadan çıkarılacak mineral toprağın miktarının yaklaşık 2300 m3 olup mineral toprak stok alanında rahatlıkla depolanabileceği şeklinde ÇED raporunda açıklamalar getirildiği, yapılan mühendislik hesaplamaları ve ÇED raporunda yer alan taahhütler dikkate alındığında, uluslararası standartlarda düzenli depolama alanlarındaki uygulamaların yapıldığının tespit edildiği, ilgili bakanlık bu konuda taahhütlere uyulmadığında yasal işletme izinlerini vermediği, döküm alanlarında ve çökeltim havuzlarında oluşabilecek kütle hareketlerine ve geçirimsizliğe dair yeterli önlem ve taahhütün ÇED raporunda yer aldığı,

14. Proje Sahasında Yağışlı Dönemlerde Oluşabilecek Heyelana Karşı Alınacak Önlemler;

Proje alanı ve çevresinin heyelan potansiyeli değerlendirilerek heyelan oluşumunun açıklaması ve oluşma tehlikesine karşı alınacak önlemler yine raporda geniş yer bulduğu, yapılan mühendislik hesaplamaları ve ÇED raporunda yer alan taahhütler dikkate alındığında, yağışlı dönemlerde heyelana dair yeterli önlem ve taahhüdün ÇED raporunda yer aldığı belirtilmiştir.

15. Cevherin Nakliyesi Sırasında Oluşabilecek Egzoz Gazı Kaynaklı Oluşabilecek Hava Kirliliğini Azaltmak İçin Alınacak Önlemler;

Konu ile ilgili olarak daha önce de belirtildiği üzere cevher nakliyesi teleferik hattı ile taşınacak olup dolayısıyla bu işlemde dolayı egzoz gazı etkisi oluşmayacağı, bununla birlikte proje kapsamında yapılacak çalışmalardan kaynaklanabilecek toz ve egzoz emisyonlarının yer aldığı, faaliyetler esnasında oluşacak toz emisyonunun sınır değerleri sınır aşmaması için sahada sulama yapılacağı belirtilmiştir, proje kapsamında inşaat aşamasında kullanılacak araçların egzoz emisyon ölçümlerinin yaptırılacağı ve ilgili belgelerin alınacağı taahhüt edildiği, faaliyet sahasında iş makinelerinin çalışması sonucu kullanacakları yakıtla bağlı emisyon oluşumu söz

konusu olacağı, iş makineleri için hesaplanan kütleli debi değerleri çok küçük olduğundan mevcut hava kalitesine olumsuz bir etkisinin olmayacağı, bununla birlikte Proje sahasında çalışacak araçların yakıt sistemleri sürekli kontrol edileceği 30.11.2013 tarih ve 28837 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren "Egzoz Gazı Emisyonu ile Benzin ve Motorin Kalitesi Kontrolü Yönetmeliği" hükümlerine uyulacağı beyan edildiği, sonuç olarak ise de, Artvin İli, Merkez Cerattepe Mevkiinde 201200222 ruhsat numaralı sahada Özeltin İnşaat Tic. San. A.Ş. tarafından yapılması planlanan "Cerattepe Bakır Madeni, Kırmı Eleme Tesisi ve Teleferik Hattı" projesine yönelik "Çevresel Etki Değerlendirmesi Olumlu" kararı verilmesine ilişkin olarak sorulan soruların bilimsel ve teknik olarak değerlendirildiği" yönünde görüş ve kanaat bildirilmiştir.

Taraflara tebliğ edilen ve kararımıza esas alınabilecek nitelikte bulunan bilirkişi raporuna davacılar tarafından itiraz edilmiş olup, bilirkişi rapordaki ayrıntılı tespitler, gözlemler, bilimsel ve teknik açıklamalar karşısında davacılar vekilinin bilirkişi raporuna karşı ileri sürdüğü itirazlar bilirkişi raporunu kusurlandırıcı ve sakatlayıcı nitelikte görülmemiştir.

Uyuşmazlıkta; yukarıda yer verilen mevzuat hükümlerine göre Devlet Ormanlarında gerekli izin alınması ile madencilik faaliyetlerinin gerçekleştirilmesinin mümkün olduğu ve dava konusu madencilik projesi için gerekli izinlerin alındığı hususu dikkate alındığında, projenin Devlet Ormanı olan alanda yapılmasında mevzuata aykırı bir durum olmadığı açıktır.

Öte yandan; Madencilik Faaliyetleri İzin Yönetmeliği hükümlerine göre milli park alanı ile kültür ve turizm koruma ve gelişim bölgeleri ile turizm merkezlerinin bulunduğu alanlarda **dahi** gerekli izinler alınmak kaydıyla madencilik faaliyetlerinin yapılması **mümkün iken**, dava konusu madencilik projesinin **milli park alanında yapılmadığı**, milli park alanına **660 metre uzaklıkta olduğu**, turizm koruma ve gelişim bölgesi ile turizm merkezinin ise **kapsamında değil, yanında yer aldığı** hususları dikkate alındığında, dava konusu projenin yapıldığı alanın mevzuat açısından yasaklı alanlar içerisinde yer almadığı da sabittir.

Nitekim, Danıştay Ondördüncü Dairesi'nin 26/04/2016 tarih ve E:2015/2215 ; K:2016/3328 sayılı kararında da bu hususlar vurgulanmıştır.

Olayda; Rize İdare Mahkemesinin E:2013/484 sayılı dosyasında yaptırılan keşif ve bilirkişi incelemesi sonucu düzenlenen bilirkişi raporundaki tespitler de dikkate alınmak suretiyle konunun uzmanı bilirkişiler tarafından, yeniden yapılan keşif ve bilirkişi incelemesi sonucunda düzenlenen bilirkişi raporunda; madenin, yeraltı madenciliği yoluyla "kapalı ocak işletme" yöntemi ile çıkarılacak olması sebebiyle yer üstündeki orman varlığının zarar görmesi söz konusu olmadan madencilik yapılacağından orman ekosistemine zarar verilmeyeceği, bununla birlikte proje kapsamında yapılması öngörülen teleferik hatının orman tahribatını büyük ölçüde önleyeceğinden, teleferik hatının proje kapsamına dahil edilmesinin son derece olumlu bir yaklaşım olduğu, gerek toz oluşumu ve gerekse orman yangınları ile dev kabuk böceği zararlısına ilişkin olarak ÇED raporunda yer verilen önlemlerin yeterli olduğu, kesileceği bildirilen 3314 ağacın türleri itibariyle endemik olmadıkları ve projenin ülke ekonomisine katkısı değerlendirildiğinde makul olduğu, ağaç kesimi ile galerilerin açılması ve bakır madeni çıkarılması faaliyeti sırasında proje alanında heyelan veya benzeri yeryüzü hareketliliği açısından da, maden işletme yönteminin kapalı ocak olması, maden cevherinin çıkarılması ile dolgu yapılmasına eş zamanlı olarak olanak veren dolgulu sistemin ÇED raporunda üretim yöntemi olarak belirlenmiş olması, heyelan riskinin bertarafı için yapılan inceleme ve araştırmalar kapsamında ÇED raporunda yer alan hesaplamaların bilimsel olarak teyit edildiği, projenin mevcut hali ile ÇED raporunun heyelan açısından tüm riskleri içerdiği ve bu risklere karşı alınacak tedbirlerin ÇED raporunda yer aldığı, proje sahasındaki arazinin tarım dışı ormanla kaplı olduğundan ve üzerinde tarımsal faaliyet bulunmadığından tarıma herhangi bir olumsuz etkisinin olmadığı, ÇED raporundaki atık su bertaraf yöntemi, çökeltim

sistemi ve arıtma usulü ile ocak içinde kurulması planlanan drenaj sisteminin uygulanması durumunda işletme esnasında açığa çıkacak atık suların ekosisteme herhangi bir olumsuz etkisinin olmayacağı, cevher çıkarma işlemi sonucunda oluşması muhtemel metal zehirliliğinin yeraltı ve yüzeysel sularına olabilecek etkileri yönünden de, Cerattepe'de gerçekleştirilmesi planlanan madencilik faaliyeti dolayısıyla oluşması muhtemel asitliğin önüne geçileceği ve çevreye herhangi bir zarar verilmeyeceği, ÇED raporunda belirtilen işlemler ile çevreye ve insan sağlığına olabilecek etkilerin ortadan kaldırılacağı, cevher çıkartma işleminde araç egzozları dışında endüstriyel amaçlı herhangi bir fosil yakıt tüketiminin yapılmayacağı, gerçekleştirilmesi planlanan madencilik faaliyeti dolayısıyla oluşması muhtemel asitliğin önüne geçileceği ve çevreye herhangi bir zarar verilemeyeceği, ÇED raporunda projeden kaynaklanacak emisyonların yönetmelik ve standartlarda belirtilen kontrol tedbirlerinin uygulanması emisyonların azalmasını sağlayacak önlemlerin alınacağını taahhüt edildiği, Asit Madan Drenajı oluşması, su havzaları ve yeraltı sularına etkileri ve alınacak önlemler yönünden, yapılacak pH ölçümlerinden elde edilen değerlere bağlı olarak asitlik oranına göre sırasıyla kireçtaşı, kireç kaymağı ve sodyum hidroksit kullanılarak nötrleştirme yapılması halinde, Cerattepe'de gerçekleştirilmesi planlanan madencilik faaliyeti nedeniyle muhtemel asitliğin önüne geçileceği ve çevreye herhangi bir zarar verilmeyeceği, daha önceki ÇED raporu hakkında bilirkişi raporunda belirtilen cevherin nakliyesi sırasında oluşması muhtemel toz ve gazların orman ekosistemine olumsuz etkilerini ortadan kaldırmak amacıyla teleferik hattı projesi geliştirildiği, madenin işletilmesinden kaynaklanan emisyon katılmadan hava kalitesi dağılım modellemesi yapıldığı, bu hali ile partikül madde ve toz dağılım haritaları emisyonların maden sahasının rüzgar ve topoğrafya etkisi ile güneydoğusundaki bölgelere yayılan bir emisyon bıraktığı, böcek tahribatı ile ilgili olarak ÇED raporunda yer verilen açıklamaların bilimsel olarak uygun olduğu ve konuya ilişkin taahhütlerin yeterli olduğu, döküm alanlarında oluşabilecek heyelan ve kayma tehlikesine karşı ise teleferik hattı boyunca bodur ağaçlar dikileceği, keşif esnasında maden girişinde bulunan alanın bir kayma alanı olmayıp daha önce galeriden açığa çıkan pasanın döküm alanında zamana bağlı olarak gelişen zemin oturmasından kaynaklanan çökmeler olduğu, döküm alanlarında ve çökeltim havuzlarında geçirimsizliğin sağlanması için depolama alanındaki pasa malzemesinde ve stoklanan cevherden yağmur ve kar nedeniyle oluşacak sızıntı sularının yeraltı suyuna karışmasını engelleyecek geçirimsizliğin sağlanacağı, bunun için kilbentonit karışımının sahaya serileceği, yapılan mühendislik hesaplamaları ve ÇED raporunda yer alan taahhütlerin uluslararası standartlarda düzenli depolama alanlarındaki uygulamaların yapıldığı, döküm alanlarında ve çökeltim havuzlarında oluşabilecek kütle hareketlerine ve geçirimsizliğe dair yeterli önlem ve taahhüdün ÇED raporunda yer aldığı, proje sahasında yağışlı dönemlerde oluşabilecek heyelana karşı ise proje alanı ve çevresinin heyelan potansiyelinin değerlendirilerek heyelan oluşumunun açıklaması ve oluşma tehlikesine karşı alınacak önlemlerin raporda geniş yer bulduğu, yapılan mühendislik hesaplamaları ve ÇED raporunda yer alan taahhütler dikkate alındığında, yağışlı dönemlerde heyelana dair yeterli önlemin ve taahhüdün ÇED raporunda yer aldığı, cevher nakliyesi sırasında egzoz gazı kaynaklı oluşabilecek hava kirliliğini azaltmak için ise de, cevher nakliyesinin teleferik hattı ile yapılacak olmasından dolayı bu işlemde dolayı egzoz gazı etkisi oluşmayacağı, bununla birlikte proje kapsamında yapılacak çalışmalardan kaynaklanabilecek toz ve egzoz emisyonlarının yer aldığı, faaliyetler esnasında oluşacak toz emisyonunun sınır değerlerini aşmaması için sahada sulama yapılacağı, proje kapsamında inşaat aşamasında kullanılacak araçların egzoz emisyon ölçümlerinin yaptırılacağı, faaliyet sahasında iş makinelerinin çalışması sonucu kullanacakları yakıtla bağlı emisyon oluşumunun söz konusu olacağı, iş makineleri için hesaplanan kütleli debi değerleri çok küçük olduğundan mevcut hava kalitesine olumsuz bir etkisinin olmayacağı; bununla birlikte

bilirkişi raporunda, maden işletilmesi için yıllık 500.000 ton cevherin çıkartılması için; patlatma, kuzey karo sahasına nakliyesi ve kırıcı ile teleferik istasyonuna nakli sırasında oluşacak toz emisyonlarının toz emisyon ve modellemesine katılmadığı ve projede önerilen yıllık 500.000 ton/yıl cevher üretiminin 292.000 ton/yıl taşıma kapasitesine sahip teleferik hattı ile tamamının taşınmasının teknik olarak mümkün görülmediği hususları belirtilmiş ise de, cevherin nakliyesi sırasında oluşması muhtemel tozların olumsuz etkilerini ortadan kaldırmak amacıyla bu konuda gerekli önlem ve tedbirlerin alınması ile bu hususun bertaraf edilebileceği, teleferik hattının cevherin nakliyesinde yetersiz kalması hususundaki teknik tespitın yapılması planlanan projenin ÇED olumlu kararını olumsuz olarak etkilemeyeceği, dolayısıyla bu haliyle ÇED raporunun madencilik faaliyetleri açısından ilgili mevzuata ve bilimsel esaslara göre kabul edilebilir düzeyde olduğu, ayrıca bir önceki bilirkişilerin alınması gereken önlemler konusundaki görüşleri doğrultusunda yeniden düzenlenen ÇED raporunda daha önceki ÇED raporundaki olumsuzlukların ve eksikliklerin giderildiği anlaşılmıştır.

Bu durumda, Artvin İli, Merkez Cerattepe Mevkiinde 201200222 ruhsat numaralı sahada Özeltin İnşaat Tic. San. A.Ş. tarafından yapılması planlanan "Cerattepe Bakır Madeni, Kırma Eleme Tesisi ve Teleferik Hattı" projesine yönelik "Çevresel Etki Değerlendirmesi Olumlu" kararı verilmesine ilişkin dava konusu 02/06/2015 tarih ve 3882 sayılı "ÇED olumlu" kararında hukuka ve mevzuata aykırılık bulunmadığı sonucuna varılmıştır.

Öte yandan, davacılar tarafından; dava konusu projede 2009/7 sayılı genelgenin uygulanma koşullarının gerçekleşmediği ileri sürülmüş ise de, Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu'nun 17.02.2011 tarihli kararıyla; Mahkemece verilen yürütmenin durdurulması veya iptal kararı, ÇED Raporunun bir veya birkaç bölümüne ilişkin ise ve raporun diğer bölümlerini olumsuz etkilemeyecek, kararın tümünün yeniden ele alınıp, değerlendirilmesini gerektirmeyecek nitelikte ise ancak bu koşulların varlığı halinde mahkeme kararında belirtilen eksik ve yetersiz kısımların yeniden düzenlenerek hazırlık işlemine hukukilik kazandırılmasında ve bu hazırlık işlemine dayanılarak yeni bir ÇED olumlu/olumsuz kararı verilmesinde Çevre Kanununa ve ilgili Yönetmeliklere aykırı bir yön bulunmadığı hususunun vurgulandığı ve Rize İdare Mahkemesi'nin E.2013/484,K:2014/747 sayılı kararında projeye ilişkin olarak belirtilen eksikliklerin yeni ÇED raporunda giderildiği görüldüğünden, davacılar tarafından yapılan bu itirazın kabulüne olanak bulunmamaktadır.

Açıklanan nedenlerle, davanın, davacılardan, Türkiye Barolar Birliği, Artvin Barosu, Artvin 78'liler Dayanışma ve Araştırma Derneği, Atatürkçü Düşünce Derneği, Artvin Muhtarlar Derneği, Bakkallar, Sebzeçiler ve Esnaf Odası, Artvin Giyim Eşyaları ve Sanatkarları Odası, Esnaf ve Sanatkarlar Odası, Esnaf ve Sanatkarlar Odaları Birliği, Artvin Esnaf ve Sanatkarlar Kredi ve Kefalet Kooperatifi, Taşlıca Köyü Tarımsal Kalkınma Kooperatifi, Artvin Ticaret ve Sanayi Odası Başkanlığı, Eğitim-İş Sendikası Artvin İl Temsilciliği, Artvin Zihinsel Özürlüler Derneği, Artvin Fenerbahçeliler Derneği, Eğitim ve Bilim Emekçileri Sendikası Artvin Şubesi, Tarım Orman ve Hayvancılık Hizmet Fonu Kamu Emekçileri Sendikası, Halkevleri Derneği Artvin Şubesi ve Telsiz ve Radyo Amatörleri Derneği Artvin Şubesi, Artı Yedi İnşaat Turizm Tekstil Nakliye Sanayi Ticaret A.Ş. açısından, 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanununun 15/1-b maddesi uyarınca, **davanın ehliyet yönünden reddine**, dava açma ehliyetine sahip geriye kalan gerçek ve tüzel kişi davacılar açısından ise **davanın reddine**, aşağıda dökümü yapılan 16.784,29-TL yargılama giderinin davacılar üzerinde bırakılmasına, A.A.Ü.T uyarınca belirlenen 1.000,00-TL vekâlet ücretinin davacılar tarafından alınarak davalı idareye verilmesine, bilirkişi avansından artan kısmın kararın kesinleşmesinden sonra davacılarca iadesine, müdahilin yaptığı 71,80-TL masrafin davacılar tarafından

T.C.
RİZE
İDARE MAHKEMESİ
ESAS NO : 2015/470
KARAR NO : 2016/485

alınarak müdahile verilmesine, reddi hâkim talebinin geri çevrilmesine ilişkin karar ile işbu kararın 2577 sayılı Yasa'nın 20/A maddesi uyarınca kararın tebliğini izleyen günden itibaren (15) onbeş gün içerisinde Danıştay'a temyiz yolu açık olmak üzere 20/09/2016 tarihinde oybirliği ile karar verildi.

BAŞKAN
HALİL İBRAHİM ÖZGÜN
101850

ÜYE
FUNDA ŞAHİN
165789

ÜYE
FAHRIYE AKYOL
178441

YARGILAMA GİDERLERİ :

Başvurma Harcı :	27,70 TL
Karar Harcı :	27,70 TL
YD Harcı :	45,60 TL
Vekalet Harcı :	434,60 TL
Keşif ve Bilirkişi Masrafı :	15.575,89 TL
Keşif Harcı :	195,40 TL
Posta Gideri :	476,80 TL
Matbu Evrak :	0,60 TL
<u>TOPLAM :</u>	<u>16.784,29 TL</u>

MÜDAHİL DAVALI YARGILAMA GİDERLERİ :

Başvuru Harcı :	27,70 TL
Vekalet Harcı :	4,10 TL
Posta Gideri :	40,00 TL
<u>TOPLAM :</u>	<u>71,80 TL</u>